

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

VEJLE AMTS AARBOG

1955

UDGIVET AF

VEJLE AMTS HISTORISKE SAMFUND

VEJLE AMTS AARBOG

UDGIVET AF

VEJLE AMTS HISTORISKE SAMFUND

1955

I KOMMISSION HOS
KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI
KOLDING

R e d a k t i o n s u d v a l g :

**Amtslæge, Dr. med. *Jakob Jakobsen*, Vejle.
† Byrådssekretær *Niels Jacobsen*, Kolding.
Apoteker *Arnold Hansen*, Kolding.**

INDHOLD

1955

	Side
<i>F. Elle Jensen: Peter Larsen Skræppenborg og de syd- jydske Myndigheder</i>	5
<i>Niels Th. Mortensen: Malerkunsten i Vejle Amt. II</i> ..	28
<i>Jakob Jakobsen: Niels Jacobsen</i>	46
— — H. P. Berthelsen	48
Aarsberetning	50
Medlemsfortegnelse	52
Aarsregnskab	62

PETER LARSEN SKRÆPPENBORG OG DE SYDJYDSKE MYNDIGHEDER

Af Forstander, cand. theol. *F. Elle Jensen.*

Ole Peter Holm Larsen¹), der senere blev en af den gudelige Forsamlingsbevægelses førende Skikkelser, blev født 1802 i Hunderup ved Odense, hvor hans Fader var Branddirektør. Sin aandelige Vækkelse fik han som ungt Menneske paa Gaarden Skræppenborg i Brylle Sogn, hvor han havde taget Plads, og hvor Folkene var Herrnhuter, thi deres stille og fromme Vandel gjorde saa stærkt et Indtryk paa ham, at ogsaa han blev kristeligt grebet og sluttede sig til dem. I det lange Løb kunde han dog ikke helt som de isolere sig fra andre aandeligt vakte Kredse, og det fik derfor stor Betydning for ham, at han kom i Forbindelse med den saakaldte østfynske Vækkelse, hvis ledende Personlighed var Husmand Kristen Madsen fra Bregnør († 1829), thi denne Bevægelse saa det netop som en Opgave ogsaa at komme i Berøring med andre Mennesker og forkynde det glade Budskab for saa mange som muligt. Peter Larsen, der efter at være blevet gift med en af Døtrene paa Gaarden havde overtaget Skræppenborg, følte sig stærkt tiltalt af Kristen Madsen og hans Fremtræden; han sluttede sig nær til ham og blev snart en af hans fortrolige Medarbejdere, der jævnlig deltog i og talte ved de gude-

lige Forsamlinger, og det kom efterhaanden til at staa ham mere og mere klart, at det gjaldt om at mægle mellem de forskellige kristne Lægmandspartier, som dog, naar alt kom til alt, var enige i det væsentlige og derfor maatte kunne forstaa og respektere hinanden, om end de var uenige i visse Ting.

Sammen med sin Ven, Gaardfæster Anders Larsen fra Gamborg²), havde Peter Larsen nu deltaget i et Bryllup i Sinding ved Silkeborg, hvor mange kristeligt sindede Lægfolk var til Stede, og det blev ved den Lejlighed aftalt, at de snart skulde komme igen og om muligt faa Kristen Madsen med. Hvad Peter Larsen gerne vilde opnaa dermed, var paa denne eventuelle Rejse ogsaa at bringe den fynske Fører i Forbindelse med de vakte i Bjerre Herred, fordi der var opstaaet nogen Splid iblandt dem, og han troede, at det maaske kunde lykkes for ham ved sin Tale at bringe Misforstaaelserne ud af Verden. Kristen Madsen lovede da ogsaa at slaa Følge med dem, og i Vinteren 1828—29 begav de sig afsted, men undervejs blev Kristen Madsen syg og maatte vende om. Forinden paalagde han imidlertid de andre at fortsætte og at holde Forsamling, hvor man ønskede det. Peter Larsen indvilgede heri og besøgte derefter ikke blot Bjerre Herred og Vennerne i Sinding, men var ogsaa i Salling, i Hardsyssel og paa Skernegnen, overalt godt modtaget i de vakte Kredse, hvor hans ildfulde Veltalenhed gjorde stærkt Indtryk paa dem, der samledes med ham. Kun de mest fanatiske blandt »de stærke Jyder« følte sig ikke rigtig tiltalt af ham.

Det var Peter Larsens første »Missionsrejse« i Jylland, men det skulde ikke blive hans sidste. De Venner, han vandt sig, saa gerne, at han kom igen, og derfor skete det nu Gang paa Gang, at han, særlig om

Vinteren, naar Arbejdet hjemme paa Gaarden — som ikke blev forsømt — ikke lagde Beslag paa ham, spændte for sin Vogn og drog ud for at besøge dem. Naar han da, tit af sine Lungers fulde Kraft syngende en af de gamle, kendte Salmer af Kingo eller Brorson, kom kørende ind til den Mand, han vilde gæste, rygtedes hans Ankomst hurtigt, og de, der gerne vilde være sammen med ham, indfandt sig da om Aftenen i Hjemmet. Saa blev der holdt en gudelig Forsamling; Peter Larsen læste en Prædiken og sagde et Par Ord, og man sang nogle Salmer, som han, da de i Reglen ikke stod i den evangelisk-kristelige Salmebog, først fremsagde for Mødedeltagerne, til de selv kunde syngede med paa dem.

Skønt Kristen Madsens Prædikevirksomhed paa Fyn ikke var forløbet uden alvorlige Sammenstød med Myndighederne, ser det ikke ud til, at Øvrigheden lagde Hindringer i Vejen for Peter Larsens Møderejser i de første Aar. Men midt i 1830erne rettedes Søgelyset ogsaa mod ham, hvad atter hang sammen med den skarpere Kurs, man paa dette Tidspunkt begyndte at indlede mod hele den gudelige Forsamlingsbevægelse. Ikke blot var den en Torn i Øjet paa de fleste Præster, der følte deres gejstlige Værdighed krænket ved, at Lægmænd optraadte som kristelige Ordførere i deres Sogne, men ogsaa fra Regeringens Side mente man sig nu foranlediget til at gribe ind imod den og bekæmpe den med Lovens Sværd, naar den ikke rettede sig efter de gældende Bestemmelser. Den mente ligesom Præsterne, at det var et utilbørligt Brud paa den kirkelige Orden, at fremmede ukaldet tiltog sig den opbyggelige Virksomhed i Pastoraterne, som ene tilkom de af Staten udnævnte Embedsmænd, men hertil kom yderligere, at den henførte en Del Andragender fra for-

skellige Egne af Landet om Fritagelse for at benytte den rationalistisk prægede Balles Lærebog til den Indflydelse, de omrejsende Lægprædikanter havde i de vakte Kredse, og mente, at i alt Fald nogle af dem samlede Underskrifter paa en Fuldmagt til Grundtvigs Ven og Meningsfælle, Magister Jac. Kr. Lindberg til at andrage Stænderforsamlingen om en Løsning af Sognebaandet.

Vistnok bl. a. foranlediget ved en Henvendelse 1834 fra nogle Mænd i Øster Snede om at faa deres Børn undervist efter Pontoppidans Forklaring i Stedet for efter den autoriserede Lærebog — hvilket afsloges — og at tre af Børnene derefter var blevet sendt til Raarup, hvor Præsten³⁾ skønt han ikke sluttede sig til Forsamlingsfolkene, havde lovet at konfirmere dem uden at støde Forældrenes religiøse Følelser, indgav Biskop Tage Müller, Ribe, i Marts 1835 et Forslag til Kancelliet om, at der blev taget Forholdsregler mod de Uordener, som omrejsende Sekterere gav Anledning til. Biskopperne fik Forslaget tilstillet til Erklæring, og de paa deres Side har saa antagelig indhentet deres Provsters Betænkninger om Sagen.

I alt Fald foreligger der en fra Provsten for Bjerre-Hatting Herreder, Plesner i Glud⁴⁾, og den turde være betegnende for, hvordan de kirkelige Myndigheder saa paa de gudelige Forsamlinger. Skønt det, skriver Provsten, kun kan synes ganske uskyldigt, at Kristne drevet af Hjertets Trang samles til fælles Andagt og Ophbyggelse under de mest indsigtfuldes Ledelse, har det dog gennem mange Aarhundreder vist sig, hvor skadelige Følger der kan opstaa, om de ikke netop forestaas og er under Opsigt af en lovlig beskikket Lærer (d. e. Præst), da der let kan fremkomme Fanatisme og grove Vildfarelser i dem. Især gælder det,

hvis Ordførerne er fremmede, som uden virkelig Indsigt i Religionen tilskyndes af enten et indbildt indvortes Kald eller af Ærgerrighed. Ligesom derfor ingen uprøvet som Læge maa sætte en andens Liv i Fare, maa det ikke tillades enhver at opkaste sig til Lærer, forvirre andres Tro og forstyrre deres Tanker og Menighedens Fred. Af den Grund bør der, som Biskoppen har foreslaaet, tages kraftige Forholdsregler baade mod Talerne og mod Husfædrene, som lægger Stue til Møderne, thi ganske vist er de første maaske nok upaavirkelige af Straf, da de vil føle sig som Martyrer, men de sidste vil dog muligt kunne bringes paa andre Tanker derved.⁵⁾

I en senere Betænkning om Pastor Bechmanns Konfirmation af Børnene fra Øster Snede skriver Provsten, at Præsten bør have en lempelig Irettesættelse, men at det ellers er vanskeligt at tvinge Mennesker, der er grebet af en sværmerisk Entusiasme og hellere vil bringe de største Ofre end gaa mod deres Samvittighed, til at frafalde deres Meninger, og vindes der en Sejr over dem ved verdslige Vaaben, har det altid været at beklage. Men her har der været Tale om Ulydighed mod Statens Befaling, og noget saadant vil føre til Opløsning i Skolevæsenet. Dog synes han, man om muligt bør gaa frem med Mildhed overfor Forældrene, og henstiller, at Børnene fritages for Religionstimerne, og at Skolelæreren i Stedet privat underviser dem efter Pontoppidans Forklaring.⁶⁾

Resultatet af Kancelliets Overvejelser blev, at man gravede den gamle Konventikelpakat af $^{13}/_1$ 1741, der for at beskytte de gudelige Forsamlinger mod Sekterere stillede dem under Gejstlighedens Kontrol, op og ved et Cirkulære d. $^{12}/_{12}$ 1835 til Biskopperne anmodede dem om at tilkendegive deres Præster, at denne

Forordning skulde nøje overholdes. Aarsagen var, skrev Kancelliet, de talrige Forsamlinger, tildels ledet af en eller anden tilrejsende og sigtende til at samle Underskrifter paa Ønsket om andre Religionsbøger, som afholdtes i nogle Stifter, og det indskærpedes derfor, at de ifølge Loven ikke maatte bestaa af ret mange og ikke ledes af »omflakkende Personer«; de skulde anmeldes for Præsten, og navnlig maatte det paases, at man ikke under Paaskud af Opbyggelse drøftede kirkelige Forhold paa dem.

Den Anvendelse, Kancelliet agtede at gøre af den gamle Konventikelplakat, var imidlertid slet ikke i Overensstemmelse med Aanden i Christian VI's Forordning, der netop som før sagt var ment som en *Beskyttelse* af de af Pietisterne saa yndede gudelige Forsamlinger, som man gennem den vilde værne mod en Gendøberbevægelse, der navnlig i København havde forvirret adskillige jævne Folk, i anden Række var den rettet mod Herrnhuterne, som ved Forbindelsen med deres Hovedkvarter i Tyskland forekom den enevældige Konge at være upaalidelige Statsborgere. Men selve Tanken, ogsaa i Hjemmene privat at samles til fælles Opbyggelse, havde Regeringens ubetingede Billigelse — modsat nu, 100 Aar senere, da baade Kancelliet og Præsterne i Almindelighed saa med skæve Øjne til enhver Bevægelse udenom den lovlige beskikkede gejstlige Embedsstand, fordi den mentes at kunne bringe Uorden og Uro ind i saavel Menighederne som i det offentlige Liv.

Denne nye Indstilling med Paaberaabelse af Christian VI's Forordning overfor de gudelige Forsamlinger kom ogsaa til at gaa ud over Peter Larsen.

I December Termin 1835 havde Peter Larsen Ærinde i Christiansfeld, hvor han skulde betale nogle Penge

til sin Kones Søster, og Anders Larsen ledsagede ham paa Rejsen for at hjælpe ham med »at bære foranførte Specier til Christiansfeld«. Paa Hjemturen besøgte de Gaardmand Lars Haastrup, Riglandseg i Ødis Sogn (paa slesvigsk Grund), som de kendte, og der holdt de en gudelig Forsamling med Beboerne og flere andre, som var kommet til Stede. Blandt dem var Gaardmand Niels Thomsen fra Hjarup, der fik dem overtalt til ikke at springe hans Sogn over, saa der nu ogsaa blev et opbyggeligt Møde i Hjarup hos hans Svoger, Anders Østergaard. Der var ved det 29 Mennesker til Stede, der blev sunget et Par Salmer, Anders Larsen bad en Bøn og læste en Prædiken, hvorefter der var nogen Samtale mellem Deltagerne, der gensidig formanede hinanden til at vandre paa den snævre Vej og som de kloge Jomfruer have Lampen brændende, naar Brudgommen kom. Tilsidst sluttede Peter Larsen med en Tale og Bøn.

Da dette kom Sognepræsten, Jørgensen⁷), for Øre, lod han Anders Østergaard kalde for at faa nærmere Besked om det forefaldne, men denne kunde kun sige, at Niels Thomsen havde ordnet Mødet, og at de to Ledere hed Anders og Peter og var Fynboer, men deres Efternavne, og hvor de ellers var fra, var han ikke klar over — et ikke uinteressant Svar, fordi det giver et Indtryk af den formløse Omgangstone, der herskede ved disse Forsamlinger. Den $\frac{5}{1}$ 1836 indberettede Jørgensen derefter Sagen til Herredsfogden for Anst-Slaugs Herreder i Kolding, da han forment, at det ifølge Cirkulæret d. $\frac{12}{12}$ 1835 maatte være forbudt at afholde gudelige Forsamlinger af den omhandlede Art, og han anmodede om, at Sagen maatte blive nærmere undersøgt. Det skete da ogsaa, idet Anders Østergaard d. $\frac{14}{1}$ maatte møde i Retten, hvor

han dog ikke kunde oplyse stort mere, end han i Forvejen havde fortalt Præsten, det eneste var, at han nu mente, de fremmede havde Larsen til Efternavn, og at det lod til, de havde Familie i Christiansfeld. Kancelliskrivelsen havde han ikke hørt noget om, og Herredsfogden nøjedes derfor med at underrette ham om dens Indhold, hvorefter han fik Lov til at rejse hjem uden yderligere Ubehageligheder — foreløbig.⁸⁾

Kort efter Fastelavn rejste Peter Larsen sammen med Anders Larsen og sin Nabo, Møller Ole Larsen, til Haderslev Hestemarked; paa Hjemvejen var de igen i Hjarup, hvor de besøgte Niels Thomsen, og da han atter ønskede en Forsamling afholdt, og de ikke syntes, de kunde kaldes »omflakkende Personer« (Cirkulærets Udtryk), indvilgede de i at lede et Møde, saa meget mere som de baade mente, at Konventikelplakaten 1741 var rettet mod Gendøbere, og der ikke før var blevet skredet ind imod dem.

Den næste Dag, d. $2\frac{1}{2}$, indsendte imidlertid Pastor Jørgensen en Klage til Herredsfogden over den afholdte Forsamling, som han havde nedlagt Forbud imod, da Niels Thomsen, der dermed mente at have opfyldt Lovens Krav, men ikke troede at have nødig at tage Hensyn til eventuelle Indsigelser fra den Side, henvendte sig til ham. Resultatet blev en Retssag saavel mod Peter og Ole Larsen, der havde optraadt som Talere, som mod Niels Thomsen og Anders Østergaard, fordi de havde lagt Hus til Møderne.

Peter Larsen og Ole Larsen maatte saa møde i Kolding d. $26\frac{1}{4}$, men Sagen blev udsat i 4 Uger til $24\frac{1}{5}$, 3. Pinsedag. Dagen forud var de i Hjarup, og da mange af deres Venner var kommet til Stede, besluttede man igen at holde en gudelig Forsamling, som, da Hjarupperne paa Grund af den indledede Proces var blevet

noget betænkelige ved at give den Husly, blev henlagt til en nærliggende Skov. Her talte saa Peter Larsen og læste en Prædiken, mens Anders Larsen sluttede med Bøn, og der blev sunget nogle Salmer efter Kingos og Pontoppidans Salmebog. Ogsaa dette Møde blev ligesom et senere i Juni af Præsten indberettet til Øvrigheden og indoptaget i Klageposterne mod de to Ordførere. Jørgensen betegnede dem som Fanatikere og Overtrædere af Kancelliets Forbud.

For Retten⁹⁾ forlangte Aktor samtlige anklagede dømt for Overtrædelse af Plakaten 1741 og Kancelliskrivelsen af ¹²/₁₂ 1835 og ikendt klækkelige Mulfter, fordi de dels i deres Fanatisme var optraadt som Prædikanter, dels havde laant Hus til Møderne. Defensor derimod krævede Frifindelse: Man havde Lov til at samtale om kristelige Emner, og det var vanskeligt at skelne mellem en saadan Samtale og en egentlig Prædiken. At læse, synge og bede en Bøn kunde aldrig kaldes en Brøde.

Interessantere end de betalte Sagføreres Argumentation var de anklagedes egne Indlæg. Peter Larsen og Ole Larsen indgav i Fællesskab deres — sikkert forfattet af den førstnævnte —, hvori de gjorde Rede for deres Rejser til Hjarup og hævdede, at de ikke var »omflakkende Personer«; de havde ikke forladt deres Næringsvej, det eneste, der kunde siges om dem, var, at de efter Apostelens Befaling havde tiltalt hinanden med Salmer, Sange og aandelige Viser, og de var rede til, hvis det ønskedes, at lade sig eksaminere, om de førte nogen falsk Lære. De kunde ikke rammes af Konventikelplakaten, der var rettet mod Anabaptister, tværtimod maatte det vinde alle sande Kristnes — ogsaa alle sande kristne Præsters — Bifald, at Folk udenfor Kirketiden samledes til Opbyggelse i Stedet

for til Dans, Spil og Svir, hvorved de styrtede sig i timelig og evig Fordærvelse, og de troede egentlig, at Pastor Jørgensen, der var Nabo til Niels Thomsen, vilde have set saadan paa det. Naar han kaldte dem »omrejsende Prædikanter«, vidste de ikke, hvad han mente, for de kunde da ikke komme til Kolding uden at rejse, og hvad mente han med »Prædikanter«? Skulde det sigte til, at de profeterede, vilde de ønske, de var det, men vilde han kun spotte dem, forstod de ikke, at en Lærer (Præst) i Kristi Menighed kunde faa slig Tale over sine Læber. Den gode Præst havde imidlertid været tilbøjelig til at høre efter løse Rygter og indberettet flere aabenlyse Usandheder; det viste ikke noget kristeligt Sindelag. Hvad de havde gjort, kunde ikke stride mod de Anordninger, der udstedtes af en kristelig Øvrighed, den som de næst Gud i Himlen vilde være tro og lydige i alle Dele.

Anders Østergaard syntes, det var underligt, at det i et kristent Land skulde være forbudt at opbygges med Guds Ord, og det var om det og om deres Børnelærdom, de havde været samlet. Det var Præstens Pligt at opmuntre hertil, og da han, Anders Østergaard, tidligere uden Anmeldelse havde haft gudelige Møder i sit Hjem, og fremmede havde deltaget i dem, kunde han ikke tænke, at Pastor Jørgensen denne Gang vilde føre ham i Ubehageligheder derfor. Kancelliets Forordning kendte han ikke i December, thi saa vilde han gerne have gjort Anmeldelse, men forøvrigt troede han ikke, at den Slags Forsamlinger skulde undertrykkes, da Kongen jo hyldede den evangeliske Frihed i Modsætning til Papismen, der forbyder at bruge Guds Ord i den daglige Kreds.

Niels Thomsens Indlæg var et voldsomt Angreb paa Pastor Jørgensen, som ikke havde handlet med en

Sjælesørgers kristelige Sagtmodighed, da han uden at prøve paa at overbevise ham havde meldt ham til Øvrigheden, mens han dog saa igennem Fingre med andre, ugudelige og liderligere Sammenkomster i Menigheden. Han, Niels Thomsen, havde længe bedt for ham, at han maatte blive et nyt Menneske, thi naar han, hvad enhver vidste, i Almindelighed svor og bandede, var dette jo en Vantroens Frugt og Bevis for, at han ikke var omvendt. Det kunde ikke være Regeringens Mening, at et Møde med godt Indhold, hvor man sang, bad og talte sammen om Guds Ord efter sit Hjertes Erfaring og Overbevisning, alt i Overensstemmelse med Børnelærdommen, skulde forstyrres, og Øvrigheden maatte kunne se Pastor Jørgensens Sindelag. I Stedet for at fare med aabenbar Usandhed burde han have indfundet sig i Forsamlingen eller i alt Fald indladt sig med ham, da han kom for at søge Audiens i Præstegaarden, men han havde kun meldt dem for at synge en Salme, hvad Plakaten 1741 ikke forbød. Da Niels Thomsen var ugift, kom han tit i Kroen paa den anden Side af Præstegaarden og turede hele Nætter igennem, men det var han aldrig blevet anklaget for. Han ønskede, Øvrigheden vilde undersøge Pastor Jørgensens Liv og Forhold overfor de vakte, saa vilde det snart blive klart, hvordan han behandlede dem, og det vilde føre til, at de fik en duelig Sjælesørger, der tog sig af, hvad der var godt begyndt i Sognet, og ikke modarbejdede det.

Dommen faldt d. ²³/₁₁ 1836. Den fastslog, at Plakaten 1741 ikke ramte de to Fynboer, for saa vidt som de var bosiddende Gaardmænd, der havde deres Pas i Orden og var paa Rejse i lovligt Ærinde og ikke først og fremmest for at holde gudelige Forsamlinger. Alligevel maatte det siges, at disse personligt hæderlige

og af religiøs Iver drevne Mænd havde overtraadt Loven, idet de af dem ledede Forsamlinger ikke havde opfyldt Forordningens Bestemmelser med Hensyn til Anmeldelse, Deltagernes Sortering i Mænd og Kvinder, Tidspunkt (sildige Aftensammenkomster) og Sted (Skoven), og det var en skærpende Omstændighed, at de ikke indstillede deres Virksomhed, da den første Sag blev rejst imod dem — det var, som om de trodsede Præsten og Øvrigheden. Saa selv om der ikke forlød noget om falsk Lære ved disse Møder, fandt Dommeren, at de hver skulde bøde 20 Rbd. til Ribe Amts Fattigkasse og betale Sagens Omkostninger, mens Anders Østergaard idømtes en Mulkt paa 5 og Niels Thomsen paa 20 Rbd.; at den sidste blev saa stor, skyldtes hans fornærmelige Ord om Præsten.

Denne Kendelse appellerede de dømte til Viborg Overret, som d. $\frac{9}{10}$ 1837 nedsatte Bøderne til henholdsvis 20, 2 og 5 Rbd. I Præmisserne udtaltes, at Fynboerne ikke havde ført falsk Lære og kun talt, hvad de selv mente, tjente til kristelig Oplysning. Overtraadt Plakaten 1741 havde de dog, og de blev, skønt advaret, ved med Møderne efter at være blevet sat under Tiltale.¹⁰⁾

Som det ses, havde Peter Larsen ikke taget i Betænkning at vedblive med at lede kristelige Møder, fordi han var under Anklage, og Dommen fik ham heller ikke til at lade være. I Vinteren 1836—37 havde han været baade i Salling, paa Mors og i Thy, sidste Sted paa Snedsted Seminarium, hvis Forstander, Brammer¹¹⁾, på dette Tidspunkt var ret venligt indstillet overfor de vakte. Følgen var, at han fik to unge Mænd, der vilde være Lærere, til at tage op til Thy, og i Juni kørte han dem da et Stykke af Vejen op gennem Jylland. Ved samme Lejlighed besøgte han Gaardmand

Jens Jørgensen i Holtum¹²), der Aaret før havde faaet en Bøde, fordi Anders Larsen havde ledet et Møde hos ham. Ligeledes gæstede han Niels Hauge, Rimmerslund, Lars Nielsen, Raarup, og Poul Iversen, Assendrup, og alle Steder blev der holdt gudelig Forsamling. I Assendrup deltog Pastor Jørgensen, Engum¹³), der, da han kom sent, bad Peter Larsen læse en Prædiken, men blev stødt over, at han ledsagede Oplæsningen med en fri Bøn.

En Hensigt med Peter Larsens Rejse var ogsaa at se paa Petersbjerggaard i Aale Sogn, som var til Salg. Jens Jørgensen kørte ham derfor en Dag derhen og tog ham om Aftenen med sig hjem til Holtum. Her havde man just Besøg af Pastor Edv. Mau¹⁴), nu Haarslev paa Sjælland og tidligere Kapellan i Greis, kendt som en varm Ven af Forsamlingsbevægelsen, hvorfor ogsaa en Del af de vakte var kommet til Stede. Med dem holdt da Mau et kristeligt Møde, hvilket i Forvejen var tilmeldt Pastor Olsen i Greis¹⁵). Man var endnu ikke gaaet fra hinanden, da Jens Jørgensen og Peter Larsen kom, og Mau, der følte sig træt, bad derfor den sidste om at slutte. Peter Larsen bad saa en Bøn, og der blev sunget nogle Vers før og efter. De fleste af de fremmede gik nu bort — der havde været en lille Snes Mennesker til Stede — og Klokkeren var mellem 11 og 12, da Sognefoged Laurs Tved, foranlediget af Præsten og ledsaget af to Mænd, indfandt sig, vilde se Peter Larsens Pas, og, da han denne Gang ikke havde noget med, erklærede ham for anholdt. Han gik dog ind paa at lade ham blive i Gaarden om Natten, men næste Dag blev han ført til Vejle og der indsat i Arresten.

Samme Dag, d. $\frac{6}{8}$ blev han fremstillet for Herredsfogden, der forhørte ham om hans Rejser, som Peter

Larsen nok syntes, han som bosiddende Mand kunde foretage uden Pas og Skudsmaal. Jens Jørgensen, der var fulgt med til Byen, blev ligeledes afhørt; han oplyste, at han een Gang for alle havde meddelt sin Præst, at der blev holdt Møder i hans Hjem, saa han ikke behøvede stadig at sende Bud til ham. Paa Spørgsmaal, om han fik Betaling for at huse Pastor Mau, svarede han, at han nok kunde logere sine Venner gratis, hvortil Herredsfogden sagde, at saa kunde han ogsaa betale en god Mulkt¹⁶). Men Herredsfogden maa alligevel ikke rigtig have syntes om Pastor Olsens Fremfærd, for efter et Par Dages Forløb blev Peter Larsen mod Kaution og Løfte om paa Forlangende at møde i Retten løsladt af Arresten. Fra denne Episode har vi hans Signalement, som er indført i Politiprotokollen: Høj af Vækst, smækker af Natur, blaa Øjne, lyst Haar, en lige Næse og efter Angivende 34 Aar gammel¹⁷).

Forhøret blev Indledningen til, at der ved Nørvang Herreds Ting nedsattes en Ekstraret til at paakende Peter Larsens og Jens Jørgensens Forhold¹⁸), og der blev i den Anledning indhentet Oplysninger fra Anst-Slaugs Herreders Jurisdiktion og fra Bjerre Herred om den førstes Færd de paagældende Steder, navnlig om de gudelige Forsamlinger, han paa den sidste Rejse havde deltaget i, ligesom Pastor Mau paa Sjælland blev afhørt ved Holsteinborg Birketing. Der indkaldtes ogsaa nogle Vidner for Retten i Vejle. Hvad de sagde om Pastor Olsen, var ikke altid til hans Fordel: Hans Tale var om verdslige Ting, som at Folk engang kunde blive saa kloge, at de var i Stand til at gaa i Luften paa Balloner i Stedet for paa Jorden.

Ogsaa Jens Jørgensen rettede i et Indlæg et skarpt Angreb paa ham, fordi han havde forsømt sin Pligt

ved ikke at komme til Stede og overvaage Forsamlingen, hvad han efter Loven netop skulde, og i Stedet for at anklage de vakte burde han undersøge sin egen Lærdom og Liv, om han ikke deri kunde finde Aarsagen til, at de søgte deres Opbyggelse hos andre. Jens Jørgensen ansaa ikke Plakaten 1741 for overtraadt, da Forsamlingen hos ham ikke var ret talrig, og Peter Larsen kun i Korthed havde talt om, hvordan man skal blive salig; derimod var Pastor Olsens Optræden stridende baade mod Guds og Kongens Lov.

Selve Dommen, der faldt d. $25/5$ 1838, findes ikke anført i Justitsprotokollen, men Overretten, hvortil Sagen appelleredes, ikendte d. $19/11$ 1838 de to Mænd Bøder paa henholdsvis 20 og 10 Rbd., og da det for Peter Larsens Vedkommende var en Stadfæstelse af Underinstansens Afgørelse, har det samme formodentlig ogsaa været Tilfældet for Jens Jørgensens. Naar hans Mulkt blev saa forholdsvis stor, skyldes det formentlig, at han før havde betalt Bøde for at give Husly til gudelig Forsamling.

Næppe var imidlertid denne Retssag afsluttet, før en ny stod for Døren. I Januar 1839 var Peter Larsen atter i Jylland sammen med Ole Larsen, og de lagde da Vejen om ad Hjarup for at besøge Vennerne der. De tog ind hos Gaardmand Jens Larsen, hvor de kom om Eftermiddagen, og vilde straks drage videre, men da deres Vært ytrede Ønske om, at de blev Natten over, indvilgede de i det. Men om Aftenen samledes der et halvhundrede Mennesker i Gaarden, uden at de to Fynboer havde foreslaaet noget Møde, men nu blev der et, der forløb paa sædvanlig Maade med Salmesang og Tale. Paa Peter Larsens Spørgsmaal, om den nye Præst, Find²⁰), var blevet underrettet, svarede Jens Larsen, at da han aldrig før havde overværet nogen

Forsamling, var det vist heller ikke værd at sende Bud denne Gang.

Det var dette, der fik Stenen til at rulle, thi da Præsten indberettede den ulovligt afholdte Forsamling, blev der atter beordret nedsat en Ekstraret ved Anst-Slaugs Herreders Ting til at paadømme saavel de to Fynboers som Jens Larsens Adfærd.

Peter Larsen forsvarede sig som sædvanlig med, at Plakaten 1741 var blevet mistolket, da det ikke kunde være rigtigt, at nogen dømtes for at handle efter Guds Vilje. En Anmeldelse for Præsten havde intet været værd, da han aldrig indfandt sig, hvilket noksom viste, hvad Omsorg han havde for sin Menighed. Han bad Gud ved sin Helligaand oplyse Øvrigheden, saa den ikke besmittede sig med uskyldigt Blod og dermed paadrog sig og Land og Rige Guds retfærdige Straf og Vrede, men hellere med Gamaliel sagde, at naar Sagen var fra Herren, skulde der ikke strides mod ham.

Hverken Peter eller Ole Larsen kunde dog komme fra, at de havde talt ved en uanmeldt gudelig Forsamling, og de ikendtes derfor (d. $\frac{6}{8}$ 1839) Bøder paa henholdsvis 20 og 5 Rbd.; Jens Larsens Brøde takseredes til 2 Rbd.²¹).

De dømte appellerede til Overretten, der imidlertid afviste Sagen for de to sidst nævntes Vedkommende, da deres Bøder var for smaa til at indankes for en højere Instans, men Peter Larsens blev stadfæstet, da Konventikelplakaten var overtraadt, selv om der hverken var ført vrang Lære eller forefaldet Uordener ved Mødet (d. $\frac{2}{12}$ 1839)²²).

Omtrent samtidig med denne Proces havde Peter Larsen en anden og af samme Slags løbende ved Langelands Ret. Den skal ikke skildres her; det maa

være nok om den at sige, at der just i disse Aar var sket en gudelig Vækkelse paa Øen, og at det da var naturligt, om de vakte dør søgte Forbindelse med ligesindede paa Fyn. Dette førte atter til, at bl. a. Peter Larsen rejste over til dem og deltog i nogle af deres Forsamlinger, hvorfor han blev stævnet for Retten i Rudkøbing. Herredsfogden talte ham haardt til og truede ham med Fængsel, og bagefter blev han paa sædvanlig Maade sagsøgt for sin Medvirken ved Møderne. Resultatet blev (d. $28/8$ 1839) en Bøde paa 50 Rbd., hvad d. $28/3$ 1840 stadfæstedes af Hof- og Stadsretten i København, der var Øernes Overret²³.

Det var dog i Jylland, Peter Larsen havde sin egentlige Vennekreds, og han vedblev uanfægtet af de Domme, der var blevet fældet over ham, at besøge den. I Vinteren 1839—40 var han efter Jul atter derovre, og paa denne Færd gæstede han bl. a. Husmand Lars Nielsen i Raarup, hos hvem han ogsaa havde været, da han to Aar før var paa Egnen. De aftalte i Forening at tage hen til en fælles Bekendt, Jørgen Frederiksen²⁴), der var Skovfogedmedhjælper hos sin Fader ved Barrit Skov, men inden de kørte, kom en Mand fra Sognet og spurgte, om der ikke kunde blive en gudelig Forsamling, og de aftalte da en saadan til næste Aften, naar de var kommet tilbage.

Rygtet herom bredte sig hurtigt, og til den fastsatte Tid var der samlet adskillige Mennesker, deriblandt nogle Børn, i Lars Nielsens Stue. Men mens de var ved at synge, gik Døren op, og Sognepræsten, Carstensen²⁵), traadte ind. Da han saa, at nogle af hans Konfirmander var til Stede, viste han dem bort, og derpaa forlangte han, at Forsamlingen skulde hæves, da den, skønt anmeldt for ham, stred mod Loven. Men dette benægtede Peter Larsen: han var ingen Omløber, men

bosat paa Fyn, og han spurgte Præsten, om han var en Ven af de gudelige Møder. Pastor Carstensen svarede ja, hvorefter Peter Larsen bemærkede, at saa var jo alt i Orden, thi naar Præsten var vidende om Sammenkomsten og til Stede ved den, var den dermed lovlig. Peter Larsen bad ham ogsaa om at holde en kristelig Tale til de forsamlede, men det blev afvist; der var i det hele en spændt Stemning i Stuen, og flere af Mødedeltagerne gav uforbeholdent deres Mening til Kende om Pastor Carstensens Optræden. Da han var gaaet, talte Peter Larsen, og der sluttedes med en Salme. Dette Møde fandt Sted d. $22/1$ 1840.

Lars Nielsen fulgte Peter Larsen paa Vej den næste Dag. Undervejs drejede de ind til Gaardmand Hans Fr. Nielsen for at hilse paa ham, og da han nu ogsaa udtalte Ønsket om en godelig Forsamling og tilkaldte sine Naboer, blev der ligeledes afholdt et Møde hos ham, om end ikke med saa mange Deltagere som hos Lars Nielsen.

Nogle Dage efter klagede Pastor Carstensen over Peter Larsen, idet han til Provst Plesner indsendte en Beretning om det skete, hvori han dog henstillede, at Lars Nielsen, før der skete Anmeldelse til den borgerlige Øvrighed, indkaldtes enten for Provsten eller Biskoppen for af dem at blive foreholdt og overbevist om sin lovstridige Adfærd. Idet Plesner videresendte denne Skrivelse til Biskop Paludan-Müller i Aarhus²⁰), bemærkede han ledsagende, at der næppe var synderlig Grund til at tro, at de sekteriske Medlemmer af Præstens Menighed, hvis Fanatisme og deraf flydende Haardnakkethed var vel kendt, vilde paavirkes heraf, men maaske kunde dog en venlig Tilrettevisning af en »højagtet og højtstaaende« geistlig Mand have nogen Indflydelse paa Lars Nielsen, mens den borger-

lige Øvrigheds Revselse næsten altid virkede modsat paa den Slags Mennesker. Provsten foreslog derfor, at Lars Nielsen tilkaldtes til Horsens, naar Biskoppen kom til Byen; selv var han ogsaa rede til at forsøge, men mente dog, at der var langt mindre Haab om, at han kunde opnaa et godt Resultat²⁷).

D. $29/2$ indsendte Paludan-Müller saavel Præstens som Provstens Skrivelser til Kancelliet. Selv erklærede han, at efter hvad han kendte til de saakaldt opvakte og deres Uimodtagelighed for Grunde, turde han ikke ved at tilkalde Lars Nielsen og andre fra Raarup til en Samtale love sig noget Held med Hensyn til at overbevise dem om deres urigtige Adfærd, og derfor vilde han ikke forlange dem til at foretage en Rejse til Aarhus, som han ikke ventede sig noget af. Imidlertid mente han det rettest at underrette Kancelliet om Sagen og henstillede derhos, om det ikke var bedst at advare Peter Larsen mod oftere at lede en gudelig Forsamling i Raarup eller andetsteds, da han i saa Fald vilde blive tiltalt og straffet efter Loven²⁸).

Det lader til, at Paludan-Müller ikke har kendt noget til Peter Larsens Fortid, men det har man gjort i København, thi Kancelliet befalede (d. $24/3$) Stiftamtet i Odense at lade optage Forhør over ham og, saafremt han vedgik Pastor Carstensens Klage, da at anlægge Sag imod ham²⁹).

Foranlediget herved blev Peter Larsen indkaldt til og forhørt ved Odense Herreds Ting (d. $28/3$), og allerede d. $4/4$ blev en Udskrift af Afhøringen sendt til København. De Oplysninger, den indeholdt, er tidligere gengivet i Beretningen om Møderne i Raarup³⁰). Stiftamtet spurgte samtidig, hvorvidt Kancelliet derefter ønskede Peter Larsen tiltalt og, i bekræftende Fald, om da Sagen ikke burde anlægges ved Jurisdik-

tionen i Jylland, saadan som det var sket, naar han før havde forset sig der³¹).

D. $\frac{5}{5}$ svarede Kancelliet, at Peter Larsen skulde sættes under Tiltale, og at det skulde ske ved hans Hjemting. En Ekstraret blev i den Anledning nedsat, og da Peter Larsen ikke havde benægtet Pastor Carstensens Oplysninger, kunde Udfaldet ikke være tvivlsomt. Dommen faldt d. $\frac{27}{10}$.

Det hedder i den, at han ved at lede de to paa-klagede Forsamlinger, hvorunder Præsten paa den første var blevet behandlet paa en upassende Maade, da han gjorde Indsigelse mod den, i forskellige Henseender har overtraadt Plakaten af $\frac{13}{1}$ 1741 og Kancellicirkulæret af $\frac{12}{12}$ 1835, hvorfor han maa ikendes en Mulkt, der, da han før har været straffet for lignende Overtrædelser, ikke kan sættes ringere end til 50 Rbd., hvilket Beløb tilfalder Randers Amts Fattigkasse. Desuden skal han betale Sagens Omkostninger³²).

At Randers Amt pludselig dukker op i Dommen, er højst besynderligt og kan kun skyldes en ubegribelig Skødesløshed hos Herredsfogden, der aabenbart ikke har gidet undersøge, hvorhenne i Jylland Raarup laa, og heller ikke fæstet sig ved Byens Navn, og saa har han anbragt den i Randers Amt, hvor han vel har hørt, der var noget, der hed Raaby eller Raasted. Ekspert i Jyllands Topografi har den gode Justitsraad Knudsen i alt Fald ikke været.

Peter Larsens Appel til Hof- og Stadsretten hjalp ikke. Dommen blev (d. $\frac{4}{1}$ 1841) stadfæstet³³). Ogsaa her optræder »Randers Amt« i Teksten, hvad ligeledes er Tilfældet i den derefter følgende Korrespondance mellem Kancelliet og Stiftamtet i Odense, hvoraf det iøvrigt fremgaar, at Peter Larsen ønskede Afgørelsen

indanket for Højesteret, men at dette ikke lod sig gøre, da Bøden ikke var stor nok til, at det kunde ske³⁴).

I Randers Amt maa man utvivlsomt være blevet temmelig overrasket ved at faa de 50 Rbd. tilsendt, men antagelig er Beløbet jo nok tilsidst havnet dér, hvor det i Virkeligheden skulde.

Retssagen ved Odense Herreds Ting er saa vidt mig bekendt den sidste, der blev anlagt mod Peter Larsen paa Grund af hans Deltagelse i gudelige Forsamlinger. Selv om den førtes paa Fyn, var den foranlediget af Præsten i Raarup, og den kan derfor ogsaa med Rette tages med, naar hans Sammenstød med de sydjydske Myndigheder skal omtales. At det ikke som ellers skete i den Jurisdiktion, hvor »Forseelsen« var begaaet, skyldtes Kancelliets Ordre.

1841 solgte Peter Larsen Skræppenborg og købte i Stedet Donsgaard i Alminde ved Kolding. At han gjorde det, har sikkert ogsaa været bestemt af, at han derved kom til at bo i Nærheden af de mange Venner, han havde paa disse Kanter, og det følger af sig selv, at han med Udgangspunkt i sin nye Ejendom stadig var villig til at deltage i deres Forsamlinger, og at han, naar Tid og Lejlighed var inde, vedblev med derfra at køre ud i Landet for at tale med og for sine ligesindede Kendinge.

At Myndighederne nu lod ham i Fred, kan maaske nok noget have sin Aarsag i, at han efterhaanden traadte i venlig Forbindelse med en Del af Egnens Præster, først og fremmest Sveistrup i Nørup³⁵), hvilket jo nok i Øvrighedens Øjne kunde give ham en vis Position, men skyldtes vist ogsaa, at Regeringen lidt efter lidt slog ind paa en mildere Kurs overfor Forsamlingsbevægelsen, selv om det først var med Grundloven, der tilsikredes den fuld Frihed.

Om Peter Larsens Færd i Dons, som ikke skal skildres her, maa det være nok at sige, at han, der oprindeligt havde hyldet en mere pietistisk Livsanskuelse, efterhaanden kom til at slutte sig nær til den grundtvigske Retning, skønt han ikke billigede Grundtvigs Forkætring af de gudelige Forsamlinger — hvad forøvrigt adskillige af dennes unge Præstevener heller ikke gjorde³⁶). Allerede paa Fyn var han begyndt at se hen til ham, og i Dons førte hans Forbindelse med de grundtvigske Præster ham til yderligere Forstaaelse for hans Tanker. Rundhaandet støttede han nu det Arbejde, der øvedes i hans Aand i Kirke og Skole, og i sit Hjem samlede han Egnens Befolkning til store Møder, der navnlig fandt Sted, naar Kornet var i Lade, og da formede sig som en Slags Høstgilder, om end rigtignok af en egen Art. Peter Larsen udfoldede ved saadanne Lejligheder en storslaet Gæstfrihed, idet han ikke blot stillede sin Gaard til Raadighed for de mange Mennesker, der strømmede til, ofte langvejs fra, men ogsaa sørgede for Mad og Drikke til dem, saa de kunde føle sig som hjemme hos ham. Det var især hans Præstevener, der var Ordførere ved disse Stævner, fra hvilke de siden saa almindelige Efteraarsmøder har deres Oprindelse.

Peter Larsen døde 1873. Omkring 1000 Mennesker fulgte ham til Graven, et Vidnesbyrd om, at der var mange, som forstod og skønnede paa Værdien af den opbyggende Gerning, denne særprægede danske Bonde havde øvet i sit Folk, mest indenfor den Stand, han tilhørte.

NOTER OG HENVISNINGER

¹⁾ Biogr. Skildring 1875 af Ludv. Schrøder (forkort. Udgave 1902). Forfatterne har dog ikke haft Kendskab til de to sidste i denne Afhandling omtalte Retssager. ²⁾ Anders Larsen, Folketingsmand 1853—58 († 1868). ³⁾ Hans Bechmann (1819—36). ⁴⁾ F. S. M. Plesner (1818—74; Provst 1833). ⁵⁾ Bjerre-Hatting Herreders Provsti. Kopibog ²³/₃ 1835. ⁶⁾ Sømmesteds ⁵/₅ 1835. ⁷⁾ Jørgen Jørgensen (1812—36). ⁸⁾ Politiprot. f. Anst-Slaugs Herreder 1836. ⁹⁾ Dokum. til Anst-Sl. Herr.s Justitsprot. 1836. Sagen var for en Ekstraret. ¹⁰⁾ Viborg Overrets Dombog 1837. ¹¹⁾ P. G. Brammer, Seminarieforst. Snedsted 1830, Biskop Laaland-Falster 1843 og Aarhus 1845—81. ¹²⁾ Jens Jørgensen flyttede 1846 til Bøggalle, købte Aaret efter Bjerregaard i Aale. En paa sin Egn overmaade anset Mand, Medl. af den grundlovgivende Rigsforsaml. og sad 1852—73 i Rigsdag og Rigsraad († 1876). ¹³⁾ Chr. Aug. Jørgensen (1836—56). ¹⁴⁾ Edv. Mau, Præst i Haarslev 1834—50. Frugtbar Forfatter. ¹⁵⁾ Ole Olsen (1832—56). ¹⁶⁾ Schrøder: P. O. H. Larsen. S. 78. ¹⁷⁾ Nørvang Herreds Politiprot. ⁹/₆ 1837. ¹⁸⁾ Nørv. Herr.s Justitsprot. og Dokum. til samme 1837. ¹⁹⁾ Vib. Overrets Dombog 1838. ²⁰⁾ H. C. V. Find (1837—72). ²¹⁾ Dokum. til Anst-Sl. Herr.s Justitsprot. 1839. ²²⁾ Overrettens Dombog 1839. ²³⁾ Schrøder, S. 111. Hof- og Stadsrettens Dombog, 2. Instans 1840 (Landsark. Kbh.). ²⁴⁾ Jørgen Frederiksen optraadte meget aktivt indenfor Forsamlingsbevægelsen. Han var 1840 indblandet i en Salmebogsstrid i Barrit, hvor det i Kirken kom til en Sangerkrig mellem paa den ene Side Præst og Degn og paa den anden Menigheden, der protesterede mod Indførelsen af evangelisk-kristelig Salmebog; han idømtes derfor en Bøde. Ligeledes havde han i Vrigsted og Raarup samlet ind til Fordel for nødstedte evangelisk-lutherske Kristne i Preussen. Ogsaa andetsteds paa Egnen havde der været Indsamling, saaledes ved Niels Hauge i Rimmerslund, som gik rundt til Venner i Hedensted og Assendrup. Pengene afleveredes til Jens Jørgensen, Holtum, der i alt kunde sende godt 770 Rbd. til København (Bjerre-Hatting Herr.s Politiprot. ⁴/₄ 1840). ²⁵⁾ Jørgen Carstensen (1837—53). ²⁶⁾ Jens Paludan Müller, Bisk. i Aarhus, 1830—45. Digterens Fader. ²⁷⁾ Bjerre-Hatt. Herr.s Provsti: Kpb. ³⁰/₁ 1840. ²⁸⁾ Rev. 10, Fol. 354, Nr. 5 g (Aarh. Bispeark.). ²⁹⁾ Odense Amt: Kancellibreve 1840 (Landsark., Odense, hvorfra ogsaa den nærmest følgende Dokumentation stammer). ³⁰⁾ Odense Herreds Forhørsprot. 1840. ³¹⁾ Odense Amt: Kopibog 1840. ³²⁾ Odense Herreds Domsprot. 1840. ³³⁾ Hof- og Stadsrettens Domsprot. 1841. ³⁴⁾ Odense Amt: Kancellibreve ³⁰/₃ 1841. ³⁵⁾ Hans Chr. Janus Nikolaj Balthasar Krarup Sveistrup, Præst i Nørup 1840, i Rødding 1861. Afsat af Tyskerne 1870, derefter Præst i Vejen. Folketingsmand 1852—53. ³⁶⁾ Peter Larsens Tilslutning til Grundtvig medførte et Brud med adskillige af hans Venner indenfor Forsamlingsbevægelsen — bl. a. And. Larsen —, som ud fra deres pietistiske Stade ikke kunde forlige sig med hans ændrede Livssyn. — Ogsaa Jens Jørgensen sluttede sig til Grundtvig.

De jydskte Aktstykker findes alle i Landsarkivet, Viborg.

MALERKUNSTEN I VEJLE AMT

(MED SÆRLIGT HENBLIK
PAA LANDSKABSSKILDRINGEN)

II.

Af Niels Th. Mortensen.

Min lille Afhandling under ovenstaaende Titel i Vejle Amts Aarbog 1952 slutter med en Opfordring til Læseren om at meddele mig eventuelle Oplysninger, der kunde udvide, kommentere eller korrigere Artiklen. Jeg modtog i den Anledning en Del Henvendelser, hvoraf flere bragte mig paa Sporet af Billeder, der nævnes nedenfor. Yderligere har jeg i den forløbne Tid naturligvis selv haft Øjnene aabne for mulige Emner, der kunde udvide Kendskabet til Malerkunsten i Vejle Amt.

Naar jeg i det følgende ogsaa nævner en Del Kunstnere, som kun periferisk har haft Tilknytning til Vejle Amt, vil nogen nok mene, at jeg gaar for vidt. En enkelt Kritiker har allerede efter den første Artikel udtalt, at han syntes, jeg tog for mange, især yngre, Kunstnere med, vel ud fra den Betragtning, at den maleriske Skildring af Vejle Amt var et afsluttet Kapitel. Jeg kan ikke dele dette Synspunkt. Landskabsskildringen er dog endnu ikke helt afgaaet ved Døden i dansk Malerkunst.

Jeg vil derfor snarere give de Røster Ret, som har hævet sig imod min Begrænsning af Emnet og ment, at jeg nævnede for faa Kunstnere. Det kan være vanskeligt at afgøre, hvorvidt en Maler er saa betydelig, at hans Arbejder spiller nogen Rolle i det totale Billede af Landskabet.

Uanset hvad man maatte mene om min Udvælgelse, saa kan der dog formentlig være Enighed om, at mit Forsøg har peget paa Værdier, der almindeligvis ikke tages i Betragtning, hverken under et historisk eller et kunstnerisk Synspunkt.

Det er endnu kun godt hundrede Aar siden, man herhjemme begyndte at bygge et kunstnerisk Synspunkt op paa et dansk Grundlag. Med dette Formaal foretog vor første egentlige Kunsthistoriker, *Niels Lauritz Høyen*, i første Halvdel af 1800-Aarene en Rejse gennem Danmark. I Juli 1830 naaede han til Vejle-Eggen, og J. L. Ussing, der har gennemgaaet hans Papirer, oplyser følgende om Resultatet:

»Han besøgte den smukke Herregaard Engelsholm og fandt, at hvis Sagnet havde Uret i at tilskrive Tyge Brahe denne Bygning, saa var den i alt Fald ikke ham eller hans Bygmester uværdig. Han besøgte det forfaldne Rosenvold; Walter Scotts Skildring af en skotsk Rævejægers eller en angelsaxisk Herremands Slot syntes ham i Vildhed ikke at staa tilbage for disse forrøgede Rum, hvor Fuglene flagrede mellem de svære Bjælker under Loftet.«

Høyen havde ikke Sans for den primitive, naive folkelige Kunst (den vakte først til Live efterhaanden, som man fik Øje paa vore gamle Kalkmalerier). Hvis den lærde, klassisk skolede Professors Blik var faldet paa et Dørstykke af lignende Karakter som det

Ukendt Kunstner: Vejle set ude fra Fjorden, 1838. Dørstykke, efter Sigende fra Haraldskær Slot. Tilh. Købmand Chr. J. C. Sørensen, Vejle.

her afbildede (der — efter hvad man har meddelt mig — skulde stamme fra Haraldskær), har han sikkert gaaet det ligegyldigt forbi.

Dette Dørstykke er — som de fleste af den Slags primitive Arbejder — ikke signeret; det er sikkert udført af en lokal Malermester. I 17—1800-Aarene var det ikke usædvanligt, at en Haandværksmester paatog sig endog de mest krævende kunstneriske Arbejder, saasom Udsmykning af Kirker (Nørup, Engom). I Horsens levede der saaledes omkring 1800 en Maler ved Navn *Carsten Bræstrup*, som bl. a. har malet de gamle Altertavler i Sct. Nikolaj Kirke i Vejle (»Opstandelsen«, senere erstattet af Niels Skovgaards Tavle med samme Motiv) og i Daugaard Kirke. En anden primitiv Maler var Præsten *J. J. Fyhn*, der var født i Kolding 1788; mens der kendes flere sjællandske Altertavler fra hans Haand, har jeg ikke kunnet finde noget Spor af hans kunstneriske Virksomhed her i Amtet.

Maaske kan det i denne Forbindelse være af Interesse at nævne, at en af de sidste større Kirkedekorationer, der er udført her i Landet af en Malermester, findes i Vejle, i Sct. Nikolaj Kirkes Korhælvinger; de er malet 1901 af *Carl Petersen*, født i Vejle 1866, død i København 1930 som Medindehaver af Malerfirmaet Petersen & Andersen. Denne Udsmykning

— Paradiset — er ganske vist ikke primitiv, men saa fint artikuleret, at man maa haabe, den kan bevares langt frem i Tiden som et smukt Eksempel paa, hvor højt det dekorative Haandværk var naaet, før den almindelige Tilbagegang uddybede Kløften mellem Haandværk og Kunst.

I min første Artikel peger jeg paa *P. C. Skovgaards* kendte Billede »Den gamle Vej til Grundet« (1860), men meddeler fejlagtigt, at en Studie fra samme Periode (paa Vejle Museum) har hentet sit Motiv fra den gamle Jellingvej. Studien er simpelt hen et Forarbejde til det førstnævnte Billede!

Naar *P. C. Skovgaard* skulde male et Landskab, begyndte han som Regel med en Række Skitser og Studier, ud fra hvilke han komponerede det endelige Billede — først som en Tegning (Karton) paa Størrelse med det endelige Billede. Denne Karton blev tegnet med Kul og nøjagtigt overført paa et tilsvarende Stykke Lærred. Saa omsider kunde der tages fat paa selve Maleriet.

»Den gamle Vej til Grundet« er bygget op paa samme Maade. Den Uoverensstemmelse, der er mellem Museets Studie og det store Billede, kan kun forklares ved, at Studien utvivlsomt er en nøjagtig Genivelse af den gamle Hulvej, mens den store Komposition er »frit anordnet«, som det hed i Datidens Sprog. Hvis man kunde efterspore flere af Skitserne, vilde man utvivlsomt faa bekræftet, at den gamle Vej til Grundet saa ud, som det lille Billede viser. (En større Studie til samme Billede findes i et Privathjem i Vejle. Den er imidlertid temmelig groft restaureret, men minder dog en Del om det lille Billede.)

I min første Artikel har jeg endvidere fortalt, at vor

Constantin Hansen: Parti fra Vejle Enge, 1853. Privateje.

store Figurmaler i den senklassiske Stil, *Constantin Hansen*, i Sommermaanederne 1853 opholdt sig paa »Lille Grundet« for at udføre et Portræt af Proprietær Dankwardt Neergaard, og at han samtidig benyttede Lejligheden til at male nogle Skitser bl. a. fra Vejle Enge — Billeder, der regnes for nogle af Kunstnerens betydeligste landskabelige Arbejder. Jeg er faldet over en af disse Studier, som har været udbudt til Salg hos Winkel & Magnussen, der venligst har laant Aarbogen et Fotografi af Billedet. Det giver et klart Indtryk af Landskabet over mod Nederbro — som det saa ud for hundrede Aar siden.

Man har tidligere regnet med, at *Martinus Rørbye* og *Dankwardt Dreyer* var de første af *C. W. Eckersbergs* talentfulde Elever, som malede i Jylland, men et lille (14 × 23 cm), mørkt Oliebillede af Jellinghøjene, sandsynligvis malet i Slutningen af 1820'erne,

synes at omstøde denne Formodning. Det er nemlig malet af *Adam Müller* (1811—44), som blev kendt bl. a. for sit store Billede af »Luther paa Rigsdagen i Worms« (der gav Anledning til nogle højst besynderlige Kunstbetragtninger af J. L. Heiberg). Billedet hang i sin Tid i Generalkonsul Johan Hansens Samling.

Det viser sig ogsaa, at Eckersberg-Eleven *F. C. Kiærshou* (1805—91), der — for saa vidt som han var *Godfred Christensens* Lærer og Forbillede — kan betegnes som den romantiske Himmelbjerg og Munkebjerg Stils Fader, har opholdt sig og malet i Vejle, saa tidligt som omkring 1850. Paa »Tirsbæk« hænger et lille Billede af ham, hvor man ser op mod Slottet fra en Fiskerhytte ved Stranden — dog ikke noget særligt karakteristisk Prospekt, malet med en spids, forsigtig Pensel.

Af de store, gamle Malere kan ogsaa nævnes *Christen Dalsgaard* (1824—1907), som har givet os et meget interessant Billede fra Vejle Vesteregn af Ringgive Kirke (1872). (Geng. i »Hedens Opdyrkning«, 1953.) Det fortælles, at den kendte Genremaler, som jo ellers foretrak nørrejydske Motiver, var beslægtet med Præsten der paa Stedet, og at vi saaledes indirekte kan takke denne brave Mand for, at vi fik et saa anskueligt Billede af det nøgne Landskab omkring den kullede Kirke i Ringgive.

Mens *Dalsgaard* kun var paa en kort Visit i Amtet, har *Rudolf Bissen* (f. 1846) været bosat i Randbøldal, hvor han døde 1911. Han har malet en Del ret storladne Landskaber fra denne Egn — vistnok ret nøjagtige, men ofte temmeligt grove i deres illusionære Virkning — maaske ikke uden Paavirkning fra *Godfred Christensen*. (Paa Kolding Museum findes et

Billede af ham, »Store Ege ved en Mose«, 1891. Dep. af Statens Museum for Kunst.)

En Maler, som ogsaa har haft Tilknytning til de Kredse, der søgte Inspiration paa Himmelbjerg og Munkebjerg, er *J. Bentzen-Bilkvist* (f. 1865); af hans nyromantiske Landskaber med en ofte stærkt forstørret Linjevirkning (Bakker bliver til Bjerge!) kendes fra Vejle-Egnen bl. a. »Opklarende Vejr«, 1905, der hænger paa Ribe Museum. Han var iøvrigt ligesom *Anton Thorenfeld* en Tid Operasanger ved Det kongelige Teater, hvor han debuterede 1895.

I min første Artikel har jeg omtalt et Billede af Thorenfeld fra Vingsted 1869. Det ser ud til, at denne Kunstner har haft nærmere Tilknytning til Egnen. I den forløbne Tid har jeg set flere lokale Landskaber af ham, sidst et, der var malet saa sent som i 1902, »Parti fra Vejle Aa ved Vingsted«.

Jeg har ogsaa tidligere nævnt *Emil Wennerwald* (1859—1934), men modtaget Bebrejdelser over ikke at have givet ham en mere udførlig Omtale. Han havde jo i Begyndelsen af Aarhundredet Tilknytning til Munkebjergmalerne; han malede ligesom *Godfred Christensen* baade ved Himmelbjerget og ved Vejle Fjord, men i en saa fortyndet naturalistisk Stil, at der sjældent kom andet end »Sofastykker« ud deraf.

Mindre estimeret af det gode Borgerskab i Vejle er den lidt ældre Charlottenborgudstiller *Jens Jørgen Jensen Egeberg* (1848—1922), der omkring Aarhundredskiftet malede ikke saa faa sanddru, men ensformige Landskaber fra Vejle Fjord, især Nordsiden. Mange kender dog hans blege, nazarenske Altertavle i Bredballe Kirke, hvor han har placeret Kristus — med et Barn staaende ved Siden af sig — paa den Bakketop, hvor Kirken nu ligger. Bag Kristusskikkel-

sen ses Udsigten over Fjorden til Munkebjerg (1906).

Fortsætter vi ud langs Fjordens nordlige Bred, kommer vi til Daugaard Strand, hvor en af Firsernes Malere, der senere især gjorde sig kendt som Raderer, *J. Lübschitz* (1858—1941) har malet i Sommeren 1892. Et af hans Billeder med et Vejle Fjord-Motiv hænger paa Sorø Museum.

Ikke langt herfra — mellem Fakkegrav og Rosen-vold — søgte *Carl Anton Christensen* Motiver til sine lidt haandfaste Fjordlandskaber. Han er født 1859 i Stoubyskov, lidt oven for Stranden, og paa Charlottenborg er han kendt som Udstiller under Navnet »*Christian Bakkely*«, hvormed han signerede sine Billeder efter 1900. Signaturen »C. A. Chr.« dækker altsaa over den samme Kunstner.

Til sidst naar vi langs Nordkysten frem til Juelsminde, hvor *Albert Wang* (1864—1930) omkring Aarhundredskiftet byggede sig et Atelier (det nuværende Julemærkehjem), og hvor han malede mange af sine populære — og temmeligt ordinære, solplettede Skovbilleder, Aftenstemninger og Solnedgange. Et af hans mest gedigne Arbejder, »Oktobersol, Juelsminde«, 1899, ejes af Vejle Museum. (I Haandværkerforeningen i Horsens hænger et af hans større Billeder, »Aftenstemning over Juelsminde Eng«.)

Men Juelsminde var ogsaa Skuepladsen for en saa særpræget Kunstner som *P. A. Schou* (1844—1914), hvis ældste Billede fra »Palsgaard« maa dateres 1909. I 1913 tog han Ophold i Juelsminde, idet Godsejer Ejnar Schou, der var en Nevø af Kunstneren, overdrog ham den hvide Skovriderbolig overfor »Færgegaarden« og lod bygge et Atelier til ham. P. A. Schou kaldte — i lykkelig Erindring om sine Pariserdage — Villæen »Montmartre«, og herfra malede han indtil April 1914

en halv Snes Billeder med Motiver fra den nærmeste Omegn. (Alle Billedtitlerne er nævnet i min Bøg: »P. A. Schou«, 1944.) »Landskabet,« skriver Kunstneren i et Brev fra 1913, »er en Skønhedsaaftenbaring, hemmelighedsfuldt og gribende . . .« Og saadan malede han det ogsaa med sine sarte, laserende brune, grønne og blaa Farver — ofte kun henaandet paa Lærredet. Det var Juelsminde — jo, man genkender i hans Billeder godt nok den lille Skov bag »Montmartre« og den hvide Villa, hvorfra man saa udover den blaa Bugt med Fregatten »Jylland« for Anker, og med »Palsgaard« i det fjerne, ovre paa den anden Side af Asvig; men Landskabet er set med en Drømmers vemodige Øjne.

Den Formodning, at *Otto Haslund* (1842—1917) kom til Elbodalen som *Jul. Paulsens* Gæst, har vist sig ikke at holde Stik. Fra Tømrermester Svend Ussing, Børkop, har jeg modtaget følgende Oplysninger:

— Jeg er født, siger han, i Skærbæk, Taulov Kommune 1898, og i mine tidligste Erindringer har jeg bevaret et ret tydeligt Billede af Familien *Otto Haslund*, der altid var meget farverigt og let klædt, og som plejede Omgang med Egnens noget særprægede Befolkning af Bønder, Arbejdere og Fiskere — især de ældre, originale Fiskertyper fra det temmeligt store Fiskerleje. Her var smukke Udsigter over Lillebælt, Koldingfjord og Gudsøvig. Jeg erindrer, at Professoren sad paa et Højdedrag paa vor Mark og malede en Solopgang over Koldingfjord, hvor den ved Børupsande og Fænøkalv mødes med Lillebælt.

Malerfamilien, der for det meste boede i Skærbæk om Sommeren og i Italien om Vinteren, lejede et gammelt Stuehus paa en Gaard, der hed »Bjerregaarden«;

Otto Haslund : Elbodalen, ca. 1905.
Tilh. Tømremester Sv. Ussing, Børkop.

Jorden blev drevet under Nabogaarden, den nuværende »Julsminde«.

Efter ca. 1905 boede Haslunds dog ikke i Skærbæk, men i Elbodalen ved Taulov. Jeg har et Billede derfra af ham, med Udsigt over det flade Engdrag og med græssende Køer i Baggrunden, det hele omkranset af Bakker med nogen Bevoksning (se ovenfor).

Svend Ussings Meddelelser kan suppleres med Xylograf F. Hendriksens Oplysninger i »En dansk Kunstnerkreds«, hvor han fortæller, at Otto Haslund omkring 1900 erhvervede sig en lille Landejendom i Elbodalen, hvor Familien hver Sommer boede gennem en Aarrække, og hvor Haslunds i 1901 fejrede deres Sølvbryllup, efter at Sønnen Jørgen, der var Murerlærling, havde bygget en ny Stue til det gamle Hus.

F. Hendriksen erindrer ikke, at Haslunds først

har boet i Skærbæk, og Uoverensstemmelsen i Aarstal mellem Svend Ussings og F. Hendriksens Oplysninger kan formentlig korrigeres ved en nærmere Undersøgelse af Otto Haslunds Motiver, forudsat at hans Malerier er dateret. Jeg har kun truffet enkelte af dem — alle fra Elbodalen — bl. a. et med de Kalkuner, der omtales i et Brev fra Malerinden *Signe Brammer*, som var Elev af Otto Haslund:

»Haslunds var elskelige Mennesker, og Elbo var som et lille Paradis. Der vrimlede med Børn og Dyr. De havde Hest og Ko, to Geder, Høns, Kalkuner, store hvide, som Otto Haslund malede i Engen, Angorakatte og Hunde i alle Størrelser, en tam Ugle og en Papegøje manglede heller ikke . . . . Der var en egen Glans over Elboaarene, alting trivedes og groede, og Haven bugnede af Blomster . . . . Vi var altid en Mængde Unge . . . .« (»En dansk Kunstnerkreds«.)

Otto Haslunds Landskaber fra Elbodalen er ofte præget af en lykkelig Sommerferiestemning med legende Børn, Dyr og frodig Plantevækst. Skønt han ogsaa — som vi bl. a. erfarer gennem Svend Ussing — har malet Udsigter over Lillebælt — synes han særligt at have haft Blik for det intime — ogsaa i Naturen. Der ligger nok en dybere Hensigt i, at han flyttede fra den aabne Strand ved Skærbæk til den lukkede Elbodalen, der virkelig blev et fortryllende dansk Paradis i hans naturalistiske Fortolkning.

Svend Ussing fortæller videre, at han fra Aarene 1905—10 kan huske, at der blandt de ferierende Kunstnere, som besøgte Kammerherre Thygesen paa »Damgaard« i Erritsø Sønderkov ogsaa befandt sig Malerinden *Agnes Slott-Møller*. Et Par Kilometer sydvest for »Damgaard«, ud til Lillebælt, ligger et gammelt Voldsted, der stammer fra Middelalderborgen

»Höneborg«. »Med den gamle Vold som Baggrund malede Agnes Slott-Møller en af mine Kusiner, en helt ung Pige, men en meget mørk Skønhed. Hvor Billedet er, ved jeg ikke, min Kusine var kun Model.«

Af andre Kunstnere, der har opholdt sig paa »Damgaard«, erindrer Svend Ussing ogsaa *N. P. Mols*. »Det var i 1916. Jeg var som Tømrerlærling med til at reparere en gammel Gaard i Nærheden . . . . N. P. Mols malede da Gaardmanden A. Brun og hans Kone; de holdt paa en Plads ud mod Lillebælt med deres Heste og Høstvogn i Færd med at læsse Kornneg paa . . . . Gaardens Bygninger var ret gamle og simple, og Husdyrene var, set med en Kvægopdrætters Øjne, ogsaa simple. Men Mols interesserede sig for begge Dele. Han havde en Dreng til at trække af med de noget lodne og forvoksede Køer og en Tyr, for at han kunde male dem. Den smukkeste tænkelige Baggrund var slet ikke til at undgaa paa de delvis skovklædte Bakker ned mod det skønne, friske Lillebælt.«

N. P. Mols forærede A. Brun Billedet, og det menes stadigt at være i Familiens Eje.

Hvis vi fra Lillebælt bevæger os ind langs Kolding Fjord, passerer vi de Strækninger, hvor baade *Jul. Paulsen* (»Udsigt over Kolding Fjord«, 1896) og *Thorvald Niss* (1842—1905) har søgt Motiver. Niss fulgte samme Retning i sin Kunst som *Godfred Christensen*, men hans maleriske Temperament var større og hans Sigte finere. Paa Den Hirschsprunges Samling hænger en smuk Skildring af Kolding Fjord fra 1898.

En af de mest fantastiske Kunstnerskikkelser fra 1800-Aarene er den tidligere Hvalfanger og Guldgraver, *Peter Toft*, som fødtes i Kolding 1825, og af hvem der findes baade Tegninger og Akvareller med

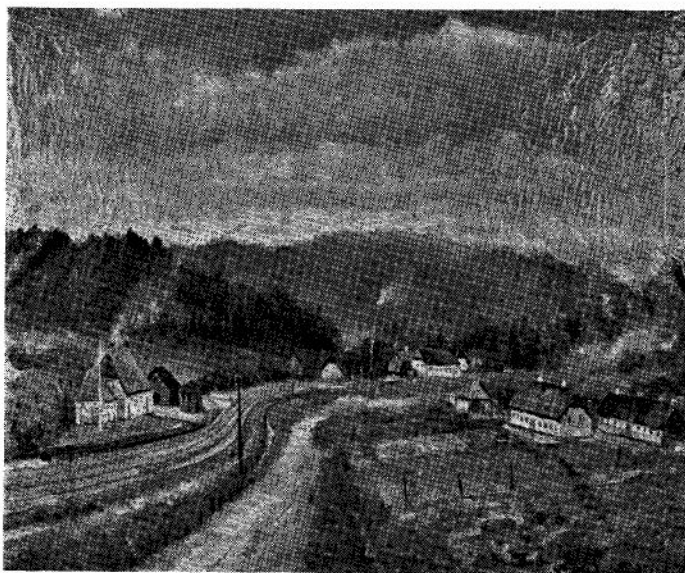
Koldingmotiver paa »Koldinghus«. Han var ret kendt i Amerika; men herhjemme har han kun udstillet paa Charlottenborg een Gang — i 1879.

Niels Bredal (1841—88) var i Aarene 1885—87 Lærer ved Teknisk Skole i Kolding. Han er en af vore betydeligste Akvarelmalere, ligesom han var en fortrinlig Illustrator (f. Eks. i Galschiøts »Skandinaver i Rom«); endelig havde han ogsaa en lyrisk Aare og skrev bl. a. populære Kantater til Akademiets Fester. Bredal har malet en Række nydelige Akvareller fra Kolding og Omegn (bl. a. et ejendommeligt set Motiv med Koldinghus).

Og vi slutter i Vejle med et Par yngre Kunstnere fra dette Aarhundrede — først den ejendommelige Fremtoning *Jeppé Madsen Ohlsen* (f. 1891), om hvem den fynske Kunsthistoriker Herman Madsen efter hans Død i 1948 har skrevet en særdeles indfølelse lilla Bog. Det er ikke lykkedes Herman Madsen at komme paa Sporet af nævneværdige Billeder fra hans Vejleperiode, der strækker sig over ca. 3 Aar (1928—31).

Lærer N. R. Hansen, St. Dalby Skole, har imidlertid meddelt mig, at der fandtes saadanne Billeder — dels ejer han selv et dystert Skumringsbillede fra Greisdalen, malet en Efteraarsdag, dels findes en lille Samling hos Frøhandler H. Stensgaard Christensen, Grønnegade, Vejle.

Jeppé Madsen Ohlsen ernærede sig under sit Vejleophold bl. a. som Kunstklinker i en Kælder i Grønnegade, herfra stammer Hr. Stensgaard Christensens Bekendtskab med den lille, mærkelige Mand, som ingen tog særlig højtideligt som Kunstner. Han boede privat i et straatækt Hus i Greisdalen, op mod Hornstrup, og her — fra den nærmeste Omegn — er Motiverne hentet.

Jeppe Madsen Ohlsen: Greisdalen, ca. 1930.
Tilh. Frøhand er H. Stensgaard Christensen, Vejle.

Det største af Billederne er en Udsigt over mod Greisdal Station, »taget« fra Vejen op til Hornstrup Kirkebakke, malet i blide graablaa og graagrønne Farver; Billedet har endnu den primitive Malers Mangler og Fortrin: Formen er naiv, men Følelsen er saa umiddelbar og Farven saa nænsomt strøget paa Lærredet, at det bevæger En.

At Kunstneren har arbejdet alvorligt med at finde sin Form i disse Aar, fremgaar særlig tydeligt af et mere bevidst gjort Billede af et lille Hus paa en grøn Banke (Huset, hvor han boede). Det er temmelig manieret, hen imod den van Goghske Stil.

En mere modereret, almindelig bredpenslet Naturalisme er forsøgt i et Par Foraarskitser fra Grundet Skov; men det er dog først i de to Efteraarsbilleder

fra Skoven — det ene med et Skovløberhus som Motiv —, at vi rigtigt genkender den senere saa udprægede Valørmaler.

Det betydeligste af Madsen Ohlsens Billeder i Hr. Stensgaard Christensens Samling er en lille Studie fra Grundet Skov, overfor Jørgensens Gartneri. Man ser en rød Skovbund med lave, grønne Graner under en urolig Himmel, hvor et gult Glimt fra den nedgaaende Sol lyser op i de mørke Skyer.

I de følgende Aar udviklede Jeppe Madsen Ohlsen sig under sit Ophold i Christiansfeld til den særprægede Symbolist, som i Dag erindres i Kunsthistorien. Af et Brev, som Kunstneren sendte mig i Januar 1944, kan det maaske have Interesse at citere nogle Linjer, der med hans egne Ord fortæller om denne Udvikling:

».... Hvor ofte dvælede jeg ikke paa »Guds-Ageren«, Brødremenighedens Kirkegaard.

Hvor ofte malede jeg ikke disse ensartede Gravplader i lange, snorlige Rækker. Her er ingen Prunk eller Pragt, ingen Blomster, intet grønt, kun den flade Sten, frønnet af Ælde, fortæller at herunder hviler en Bror eller Søster. Døden kender ingen Forskel paa det, der var engang.

Om Natten dvælede jeg dør, i Maaneskinnet, kun Uglen var mit Selskab. I disse Stunder gik Tanken mod Evigheden, et Begreb vi ikke fatter. Dør blev mine Kompositioner til.

Over Portalen til Guds-Ageren staar: »Det saaes i Forkrænkeligheden«. Forlader man Kirkegaarden, staar der paa den indvendige Side: »Det oprejses af Forkrænkeligheden«.*)

*) Kunstneren citerer Overskriften galt. Over Indgangen staar indvendigt: DET OPSTAAR I UFORKRÆNKELIGHED (efter 1. Cor. 15,42).

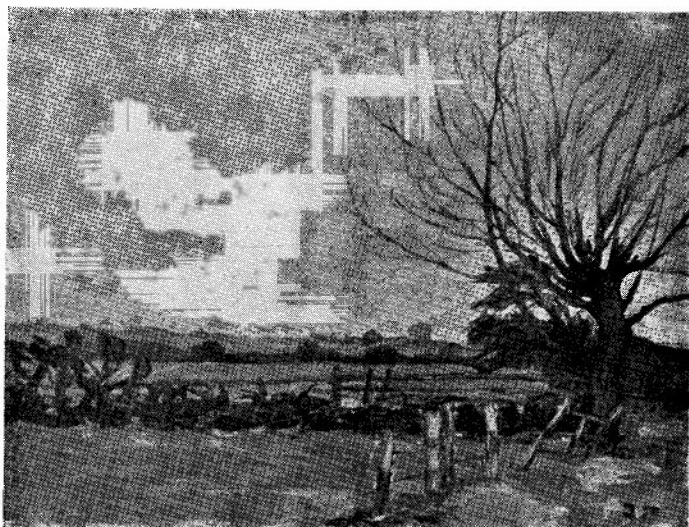
Ja, hvor gaar det hen?

Jeg har spurgt om dette i den ene af mine Kompositioner, og Beskueren maa udrede Svaret . . . .«

Til sidst skal omtales en Kunstner, der aldrig har vist sine Billeder paa nogen officiel Udstilling, og som aldrig naaede at skabe de Værker, han drømte om. Hans Navn er ikke optegnet noget Sted i Kunstens Annaler — og dog er han maaske det følsomste Malertalent, der har arbejdet i Vejle. Der hænger kun ganske faa Billeder af ham i Vejlehjem — et af dem, et lille Landskab »Ved Bybæk, 1926« var udstillet paa Vejle Museum i Foraaret 1953 — men ho hans Enke, fhv. Viceskoleinspektør Fru L. Ancher, er endnu bevaret en fyldig Repræsentation af hans Arbejder: Oliebilleder, Akvareller og Tegninger.

Hans Navn er *Johan Andreas Peter Ancher* — født 1886, opkaldt efter Farfaderen, den berømte Løjtnant fra Skanse 2 paa Dybbøl. Faderen (en Fætter til Michal Ancher) var Stationsforstander; men Forældrene døde tidligt, og den vordende Maler blev opdraget hos Bedstemoderen.

Saa vidt vides har Johan Ancher aldrig gaaet paa Akademiet, men kun modtaget privat Undervisning. Han var af den Type, der bedst kan tilegne sig de kunstneriske Færdigheder gennem Selvstudier. Han rejste meget i Udlandet — især Italien og Schweiz —, indtil den første Verdenskrig drev ham hjem. I de følgende Aar strejfede han rundt i Danmark — der er Billeder af ham fra Viborg-Eggen, Gl. Ry, Mors, Kolding, Kerteminde . . . . Men omkring 1918 bosatte han sig endelig i Vejle, hvor han levede lige til sin Død i 1929, de sidste Aar dog saa medtaget af Sygdom — en Lungetuberkulose, som han havde kæmpet med gennem

Johan Ancher: Pilehegn ved Trelde, 1923.
Tilh. Fru Lis Ancher.

mange Aar —, at han kun havde Kræfter til at male enkelte, blege Skitser. Det omtalte Billede fra Bybæk — et køligt graat og grønt Landskab stemt i blide Valører — er saaledes et af hans sidste.

Johan Ancher er som Landskabsmaler beslægtet med Fynboerne — Linjen Peter Hansen, Karl Schou tilbage til Albert Gottschalk. Selv over hans stærkt blaa- og blegrøde Gadepartier fra omkring 1918 — saaledes et fra en Gyde i Kolding — er der et fint sløret, næsten støvet Lys. Allerede i et Billede fra 1911 — et Interiør med et Chatol og en Bogreol — møder man første Gang det sølvagtige Skær, der blev saa karakteristisk for hans seneste Landskaber fra Vejle-Egnen. I to Billeder fra Trelde — malet omkring 1923 — det ene med en Aa, der flyder gennem et Engdrag (ved Rands Fjord), det andet med et Pile-

hegn — er der en mild, fugtig Atmosfære og en skøn, poetisk Tone i de lifligt grønne, graa og rosa Farver. Mere dystert er et Landskab fra Hvidbjerg med sortblegrøde Tordenskyer, fra 1922. En Udsigt fra Munkebjerg ind mod Vejle staar mærkelig tungt, som om Maleren bevidst har villet trænge det idylliske til Side for at finde frem til en mere karakterfuld Skildring. Men Vanskelighederne har været for store.

Meget tyder paa, at denne Kunstner døde uden at have indfriet de Løfter, hans Ungdomsarbejder gav. Maaske var der endnu mere i ham end de efterladte Lærreder og Akvareller lader formode. Men han fik i alle Tilfælde givet malerisk Udtryk for et lyrisk Sind af reneste Karat.

NIELS JACOBSEN

1878—1955

Det lange og kolde Foraar bragte med sig et Tab for Vejle Amts historiske Samfund, som umiddelbart følt, men som ogsaa i Fremtiden vil blive følt som et virkeligt Tab. Samfundet mistede i Byraadssekretær *Niels Jacobsen* en værdifuld og værdsat Medarbejder i de Maal, for hvilke vi arbejder.

Niels Jacobsen indvalgte i Samfundets Bestyrelse efter

dets daværende Formand, Amtmand, Kammerherre *Knud Valløe's Død* paa Aarsmødet i 1938, og han var Bestyrelsens Sekretær fra 1938 til 1942, dens Næstformand fra 1947 til sin Død og tillige fra 1949 Medlem af Redaktionsudvalget. Navnlig i det sidste Udvalg gjorde hans sikre Smag og stilistiske Sans sig gældende. Han var en skattet Lokalhistoriker og skrev med en letløbende Pen, som behandlede Sproget med Ynde.

Oprindeligt udlært som Købmand blev han efter en kort Elevtid ved den radikale Presse i Sorø kaldt til Kolding som Redaktør af »Venstrebladet«; han følte sig dog ikke hjemme i Journalistens hektiske Tilværelse og opgav ret hurtigt Bladvirksomheden og søgte ind ved et Sagfører-kontor i København. Herfra blev han i 1917 paany kaldt til Kolding, nu som Embedsmand indenfor den kommunale Administration, idet han blev den foretrukne i en nyoprettet Stilling som Byraadssekretær. Dette Hverv røgtede han samvittighedsfuldt og forbilledligt i 31 Aar, ja, saa at sige skabte det, som det er blevet sagt ved hans Død. Han viste saa eminent Dygtighed, at Kolding Byraad hædrede ham ved hans Afgang i 1948 fra aktiv Tjeneste at give ham Æresbolig paa Raadhuset. Han »tjente« 6 Borgmestre af forskellig politisk Afskygning, var lige afholdt af dem alle, og ikke mindst under Krigen viste han sin smidige Forhandlingsevne, hvor han overfor den tyske Besættelsesmagt forstod paa sin egen stilfærdige, lidt reserverede, men værdige Holdning at begrænse de oftest overdimensionerede Krav. Hans Interesse for Kolding By var ikke blot Embedsmandens, men nok saa meget Byens Søn's, og han havde en sjælden lykkelig Haand til at bevare meget af det middelalderlige Kolding for Efterverdenen; ikke mindst hans Restaureringsbestræbelser for det gamle Kolding har sat ham et varigt Minde i de skønne Bindingsværksbygninger, hvor nu Byens Museum og Byens »Borgerkro« har til Huse.

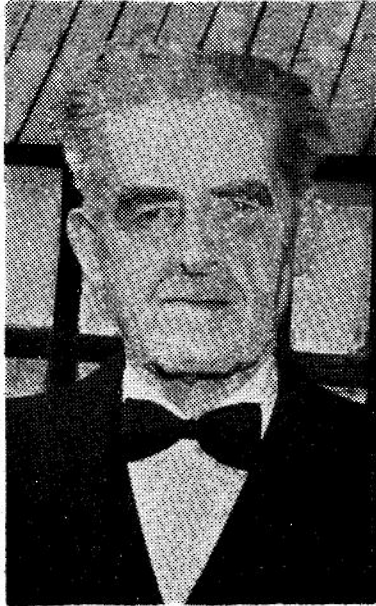
Hans Interesser var mange, og de bragte ham i Aarenes Løb i Forbindelse med mangfoldige Mennesker, som han paa sin hjertevarme Omgangstone vandt som Venner for Livet; han havde, som en af dem skriver til mig ved hans Død, »ett Æresbolig också i våra hjärtan«.

Niels Jacobsen var ugift. Hans Portræt, som ses over disse Linier, lod Kolding Byraad male og ophænge paa det

Raadhus, som ikke blot var hans Arbejdsplads, men i alle Forhold blev hans Hjem. Efter kort Tids Sygdom døde han af en akut Lungebetændelse den 11. April, inden han den 30. Maj vilde være blevet 77 Aar.

Jakob Jakobsen.

H. P. BERTHELSEN
1887—1955

Just efter at have afsluttet det, som han opfattede som sit Livsværk, Hjemstavnsbogen »Eltang, Nr. Bjært og Sdr. Vilstrup Sogne«, døde *Hans Peter Berthelsen*, Ravnsbjerg i Sdr. Vilstrup, d. 6. Juni 1955 — en særpræget og markant Personlighed iblandt danske Bønder, af gammel Landbo-slægt og som denne præget af det folkelige grundtvigske Livssyn. Saa stærk var denne Kaldsfølelse hos H. P. Berthelsen, at han i de unge Aar bortforpagtede Fødegaarden, han havde overtaget efter sine Forældre og blev Friskole-

lærer. Uddannelsen havde han fået under *Ludvig Schrøder's* Talerstol paa Askov Højskole, og som Lærer og aandelig Vejleder for den opvoksende Slægt — men for enhver Pris ikke bunden af de af Staten afstukne Folkeskolerammer — virkede han i mere end 25 Aar. Da han var nær de 60 Aar, opgav han Lærergerningen og flyttede tilbage til Fødegaarden, blev igen Bonde iblandt Bønder og med det aandelige Udsyn, som netop har gjort den danske Bondestand verdenskendt og skabt Respekt om Danmarks Navn ud over vore Grænser. Han havde sine Meninger, der undertiden gik paa tværs af den officielle Sagkundskab, og han forfægtede dem med Ildhu, vel fordi de netop ogsaa var følelsesbetonet. Sit Skøn baserede han altid paa indgaaende Arkivstudier og var her flittig som faa. »Fæstebønder paa Landerupgaard«, »Fra Tiden før Kirkefornyelsen 1536« og »Et Blad af Selvejernes Historie« er Titler paa hans Afhandlinger i Vejle Amts Aarbog (1948, 1951, 1952), hvor de naturligt hørte hjemme. De viser hans Interesse for den danske Bondes Historie, som har haft saa faa, der gennem Fødsel var »hjemme« i Emnet. Hans Hjemstavnsbog er vel Sognehistorie, men »sætter Righistorien paa Plads«, som det karakteristisk er sagt af en Anmelder om den. Dens noget brede Skildring af de tre Sogne indeholder en Mængde Detaljer, som næppe kan afvinde Interesse udenfor Hjemegnen, men giver tillige et Udsyn over den danske Bondestands Historie helt tilbage til Reformationen, som — sine særprægede, omend sagligt velfunderede Meninger tiltrods — vil vise sig af mere blivende Værd, fordi dette Syn kommer »indefra«. Man kan vel hævde, at den sociale Udligning i Danmark, som det nulevende Slægtled har oplevet, ogsaa har udryddet Aandshovmodet hos de ikke faa af os, for hvem Tilhørsforholdet til den danske Bondestand har været en yderligere Ballast i vor Opdragelse og Udvikling.

Jakob Jakobsen.

Det var H. P. B. magtpaaliggende, at hans historiske Arbejder ikke skulde have noget Præg af Forretning; han overlod Eltang-Vilstrup Sogneraad sit sidste Manuskript, og Sogneraadet har bekostet og selv udgivet Hjemstavnsbogen, der ikke kommer i Boghandelen, men faas hos Sogneraadets Medlemmer. Den vil sikkert hurtigt være udsolgt, og den være hermed anbefalet.

ÅRSBERETNING

Årsmødet afholdtes den 11. september 1955 på hotel »Melfar« i Middelfart i forbindelse med en udflugt, som begyndte kl. 14 i Trinitatis Kirke i Fredericia, hvor kassereren fortalte om kirkens historie og demonstrerede kirkeorglet med at foredrage en komposition fra den tid, da kirken blev opført. Efter et besøg på Hindsgavl endte udflugten i Fredericia Museum, ligeledes under kassererens førerskab.

Efter kaffebordet på hotellet bød formanden, amtmand Wamberg velkommen og mindedes afdøde bestyrelsesmedlem og næstformand, fhv. byrådssekretær Niels Jacobsen, som døde i april. Formanden blev valgt til dirigent og aflagde beretning, omtalte hvorledes samfundets 50 års jubilæumsdag den 6. januar var fejret i stilhed, men ville blive højtideligholdt ved en jubilæumsbog, som kunne ventes udsendt til medlemmerne sammen med den ordinære årbog i slutningen af året. Medlemstallet er nu 659, men var for 10 år siden ca. 100 flere og har i mellemtiden været nede på 623. Kolding, Fredericia og Vejle har henholdsvis 93, 76 og 78 medlemmer, og 101 bor udenfor amtet. Resten har landdistrikterne. Der er 6 livsvarige medlemmer. Regnskabet blev gennemgået af kassereren, organist H. C. F. Hansen, og balancerede med 9.492 kr. 43 øre. Det var revideret og blev godkendt. Derefter foretoges bestyrelsesvalg. Formanden og amtsforvalter Swane

blev genvalgt. Ebstrup ønskede ikke genvalg, og i stedet for ham blev museumsinspektør, magister S. Skov valgt. Gårdejer Chr. Vyff, Vonsild, valgtes til afløser for fhv. byrådssekretær Jacobsen, men valget gælder kun for 1 år. Derefter foretoges ændring i selskabets vedtægter, således at kontingentet for livsvarige medlemmer hævedes fra 75 kr. til 100 kr., dog for institutioner 150 kr.

Ingen havde forslag under eventuelt, hvorefter dirigenten hævdede mødet, og man kørte i een rutebil og flere privatbiler til Hindsgavl. Ca. 80 medlemmer og gæster deltog i mødet.

Ved et efterfølgende *bestyrelsesmøde* blev amtmanden genvalgt til formand og organist Hansen til kasserer. Apoteker Arnold Hansen blev næstformand og landinspektør Johansen genvalgt som sekretær og påtog sig midlertidigt hvervet som arkivar i stedet for Ebstrup.

MEDLEMSFORTEGNELSE

pr. Januar 1955.

Livsvarige Medlemmer.

Egebjerg, Carl, Højen Skov
Hess, Harald, Direktør, Vejle
Jakobsen, Jakob,
Amtslæge, Dr. med., Vejle
Jakobsen, Otto, Købmand, Sæby
Kjær, F. J., Fru, Konsulinde,
Fredericia
Vejle Museum

Fredericia.

Andersen, Lind, Maskinmester
Arent, Ingv., Borgmester
Baagøe, J. H., Civilingeniør
Bech, J. B., Stadsdyrlæge
Brask, Th., Statskonsulent
Christoffersen, C. P., Ingeniør
Cohr, E., Direktør
Engelsen, Sv. Balling, Land-
inspektør
Eskildsen, O. V. C., Damefrisør
Fischer, V., Snedkermester
Fisker, E., Ciselør
Fredericia Bibliotek
Fredericia Garnisons Underoff.
Skydeforening
Fredericia Gymnasium
Fredericia Museumsforening
Frost, C. A., Bogholder
Gade, E., Overbibliotekar
Grum-Schwensen, A., Stads-
ingeniør
Gudsøe, P. A., Landsretssagfører
Hansen, Alb., Murermester
Hansen, Bent, Gasværksbestyrer
Hansen, C. B., jun., Snedker-
mester

Hansen, H. C. F., Organist
Hansen, P., Murermester
Hanson, O., Lokomotivfører
Hemmingsen, A., Lektor
Hermann, Rich., Typograf
Holm, J. A., Tømrer
Hostrup-Pedersen, Direktør
Jagd, E., Lærer
Jensen, Carl, Murermester
Jensen, Chr., Kontormedhjælper
Jensen, E. H., Kaptajn
Jensen, H. H., Forretningsfører
Jensen, Lindvig, Malermester
Jensen, M., Brandinspektør
Jespersen, Lærer
Johansen, Chr., Købmand
Johansen, J., Fabrikant
Jørgensen, Carl, Direktør, Vice-
konsul
Jørgensen, Herluf B., Tapetserer
Jørgensen, Th., Ciselørmester
Knudsen, Th., Købmand
Korch, P., Konsul
Ladegaard, M. H., Snedker
Larsen, E., Civilingeniør
Larsen, E., Mejeribestyrer
Lund, Erik, Rektor
Lund, S., Trafikkontrolør
Lützen, H., Konsul, Direktør
Madsen, Johs., Bogtrykker
Møller, Tram, Cigarhandler
Mørkholdt, Albert, Gaardejer
Nielsen, Kaptajn, Sandal
Nielsen, Evald, Fuldmægtig
Nielsen, Robert, Slagtermester
Nielsen, C. F. Hvidberg, Direktør
Nielsen, Guldager, Murermester

Nielsen, J., Løgager, Ingeniør
 Nielsen, T. J., Restauratør
 Nielsen, Valdemar, Bagermester
 Nissen, E. A., Maskinmester
 Nygaard, J., Skatteinspektør
 Olsen, H. Cleve
 Ottesen, R., Bogtrykker
 Ovesen, J., Maskinarbejder
 Pallesen, K., Købmand
 Petersen, Axel, Fuldmægtig
 Petersen, Hertha, Damefrisør
 Petersen, Th., Frisørmester
 Quist, P., Malermester
 Rosling, J., statsaut. Revisor
 Raackmann, H. F. N., Grosserer
 Schaltz, K., Ingeniør
 Schou, Rich., Tømrermester
 Skov, K., pens. Lærer
 Spetzler, A., Guldsmed
 Studstrup, Fr., Fabrikant
 Sørensen, Malthé, Murermester
 Sørensen, N. Chr., Komm.-Lærer
 Thomsen, Hans, Fabriktdirektør
 Thomsen, Th. Asbjørn, Lærer

Kolding.

Alminde, Aage, Overlærer
 Andersen, Viggo, Direktør
 Barkholt, Johs., Boghandler
 Bech, L., Købmand
 Bjerre, M. C. A., Landsrets-
 sagfører
 Bjerre, Niels, Kontorchef
 Born, Georg, Grosserer
 Buhl, P., Toldkontrollør
 Carlsen, H., Lærer
 Carstens, Karen M., Lektor
 Clausager, H. P., Civilingeniør
 d'Auchamp, H. L., cand. polyt.
 Ebstrup, E., Overbibliotekar
 Ebbenhøj, Erik, Overlæge,
 Dr. med.
 Edgaard, P. Chr., Kommune-
 kasserer
 Eff, Elisabeth, Frk.
 Elling, P. L., Landinspektør
 Fløe-Nielsen, A., Købmand
 Frydendahl, H. J., Graver
 Fuglsang, E., Bogtrykker
 Fuglsang, L., Bogtrykker

Gammelgaard, A., Overlærer
 Gammelgaard, J., pens. Lærer
 Grau, Harald O., Købmand
 Hansen, Arnold, Apoteker
 Hansen, P. Aage, Prokurist
 Hansen, Willy, Boghandler-
 medhjælper
 Hauge-Rasmussen, H.,
 Boghandler
 Henriksen, A., Kæmner
 Henriksen, K. K., Kontrolør
 Hertz, Knud Ove, O.-R.Sagfører
 Hommelgaard, K., Købmand
 Hove, N. C., L.-R.Sagfører
 Hvidt, C., Overlæge
 Højer, H. P., Fabrikant
 Jensen, Andr., Direktør
 Jepsen, J. K., Arkitekt
 Jessen, Egon, Prokurist
 Jochumsen, H. R., Avlsbruger
 Johansen, Axel, Landinspektør
 Jørgensen, Frovin, Skoleinsp.
 Kelstrup, Holger, Købmand
 Kjølbbye, J. U., Overlæge
 Knudsen, L., Rentier
 Kolding Centralbibliotek
 Larsen, J. C., Fabrikinspektør
 Larsen, M., Folketingsmand
 Lassen, C. A., fhv. Stadsingeniør
 Lind, G., Doktor
 Lorentzen, Alex C., Dampvaskeri-
 ejer
 Lunden, A. P., Forpagter
 Mikkelsen, Alfr. E., Forretnings-
 fører
 Mortensen, A., L.-R.Sagfører
 Mortensen, E., Sygeplejerske
 Munk, H., Boghandler
 Museet paa Koldinghus
 Møller-Olsen, H., Direktør
 Nielsen, Alfr., Bagermester
 Nielsen, P., Bogbinder
 Nielsen, S., Bankdirektør
 Nørgaard, Agnes, Overlærer
 Overbeck, H., Installatør
 Pedersen, A. S., Handelsgartner
 Petersen, Carl, Manufaktur-
 handler
 Petersen, Egon, Kalkulator
 Petersen, G. M., Driftsbestyrer
 Petersen, P. Lund, Direktør

- Schiøtz-Pedersen, Sig., Konservator
 Schultz', P. J., Eftf.
 Schæffer, V., Forlagsboghandler
 Skov, Sigvard, mag. art., Museums-Inspektør
 Slottved, Axel, Overlæge, Dr. med.
 Steinfath, Bent
 Steinfath, Robert, Blikkenslagermester
 Stenderup, H. C., Grosserer
 Stensballe, Gerda, Frue
 Storm, V., Glarmester
 Søgaard-Pedersen, M., Sparekassedirektør
 Sølling, Anker, Præst
 Sørensen, A. Bredahl, Maskinmester
 Sørensen, Poul, Fabrikant
 Tang-Petersen, P., Lektor
 Thaysen, Viggo, Malermester
 Thomsen, Sv. E., Guldmed
 Vilstrup, V., Direktør
 Zoffmann, P., fhv. Kæmner
 Wendt, Hans, Læge
 Ørkild, Ejnar, Læge
- Vejle.**
- Aastrup, Olaf, Viceskoleinspektør
 Alsted, J., fhv. Rektor
 Andersen, H. M., Fabrikant
 Andreassen, Helge, Arkitekt
 Berthelsen, William, Tandlæge
 Biblioteket for Vejle By og Amt
 Boesen, J., Direktør
 Bruun, H. Jessen, Skoleinspektør
 Brøchner, S., Direktør
 Christensen, A. C., Kommune- lærer
 Christensen, Chr., Købmand
 Christiansen, C. O., Handelsskoleforstander
 Dysted, Chr., Repræsentant
 Ernstsens, H., Landinspektør
 Esseman, Aage, Direktør
 Fisch-Thomsen, B., L.-R.Sagfører
 Friis, D., A/S
 Hansen, Ejnar, Farvermester
 Hansen, H. S., Bødker
 Hess-Petersen, C., Arkitekt
 Hindborg, Aage, Direktør
 Holm, G., Bankdirektør
 Hvidtfeldt, E., Købmand
 Jacobsen, Chr., Ingeniør
 Jacobsen, Chr., Prokurist
 Jensen, Magnus, Medhjælper
 Jeppesen, S., Tømmermester
 Jessen, V., Fabrikant
 Jonsen, Viggo, Læge
 Jørgensen, Max, Prokurist
 Kirkegaard, Preben, Overbibliotekar
 Klottrup, A., Bankdirektør
 Knudsen, K. S., Direktør
 Lange, N. P., Direktør
 Larsen, Kaj, Overlæge, Dr. med.
 Lauenborg Christensen, F., Skibsmægler
 Lindegaard, M., Restauratør
 Lindemark, O., Apoteker
 Løgitmark, J. M., Restauratør
 Mathiasen, H., Byraadssekretær
 Müller, Poul, Fabrikant
 Møgelhøj, J. Chr., Brygmester
 Mølgaard-Jensen, Viceskoleinspektør
 Nielsen, Bertel, Bygmester
 Nielsen, Ernst, Bogtrykker
 Nielsen, J Birkedal, Pastor
 Nielsen, G. Skytte, Redaktør
 Olesen, Aage, Prokurist
 Paulsen, J. J., Rentier
 Pedersen, Holger, Kom.-Lærer
 Pedersen, Poul, L.-R.Sagfører
 Petersen, Axel, Skoleinspektør
 Poulsen, J., Købmand
 Rasmussen, Bech, Restauratør
 Rasmussen, Juul, Grosserer
 Roelsgaard, Chr., Læge
 Schachner, O., Direktør
 Schmidt, N. S., Politimester
 Svenstrup, C., Overlæge
 Swane, J., Amsforvalter
 Søndergaard-Thomsen, Adjunkt
 Sørensen, H. K., Direktør, cand. polit.
 Sørensen, Willy, Borgmester
 Teller, E., Sagfører
 Thiesen, Axel, L.-R.Sagfører
 Thomsen, L., Apoteker
 Vejle Bibliotek

Vejle Gymnasium

Vejle Haandværkerforening
 Wamberg, A. M., Amtmand
 Wamberg, Evelyn, Amtmandinde
 Warrer, Thorkil, Grosserer
 Wehlert Jensen, Malermester
 Winkel, G. Caprani, Grosserer
 Worning & Petersen, Sæbefabrik
 Zenker, K., L.-R.Sagfører

Alminde.

Jessen, Jes, Gaardejer
 Koed, H., Gaardejer
 Maigaard, B., Lærer
 Nielsen, Arne, Proprietær

As-Klaking.

Klaking Bibliotek
 Palsgaard Slot

Barrit-Vrigsted.

Brockenhuus-Schack, K., Greve
 Bjerremand-Hansen, O., Gaardejer
 Kjerkegaard, E., Gaardejer
 Mikkelsen, Mikkil, Gaardejer
 Nielsen, Georg, Lagerarbejder
 Nielsen, Aksel, Gaardejer
 Søndergaard, J., Gaardejer
 Østergaard-Hansen, R. P., Gaardejer, Sogneraadformand

Brande.

Aastrup, H. L., Købmand
 Ahlbrechtsen, O.
 Brande Sogns Læseforening
 Bundgaard-Lassen, Skoleinsp.
 Henriksen, Otto, Gaardejer
 Husted, Ingv., Viceinspektør
 Iversen, Jens
 Jensen, Norup, Lærer
 Jensen, Harald, Købmand
 Jensen, P., Gaardejer
 Jessen, Th., Redaktør
 Kjeldsen, Jens, Produkthandler
 Nielsen, Lars, Forretningsfører
 Otte, Kr., Provst
 Skærlund Sognebibliotek
 Skærlund, Thomas, Gaardejer
 Søndertoft, Lars, Sparekasse-direktør

Bredsten.

Bjerregaard, Gaardejer
 Brandt, S., Valgmenighedspræst
 Johnsen, Aksel, Gaardejer
 Pedersen, P., Bagermester

Bredstrup.

Lassen, S. Ude, Rentier

Egtved.

Bloch, Hans, Vidtskue
 Bruhn, Kirsten, Fru
 Bruun, Kr., Gaardejer
 Egtved Bibliotek
 Hansen, Ejner, Gartner
 Knudsen, Lauritz, Forpagter

Eltang-Vilstrup.

Andersen, H. Helweg, Frugtavlerv
 Bech, J. C. Karstoff, Gaardejer
 Berthelsen, H. P., Fru
 Bruun, H., Førstelærer
 Frandsen, C. Vestergaard, Proprietær
 Ørberg, N. E., Lærer

Engom.

Bjerregaard, S., Sogneraadformand.
 Buch, H. Chr., Gaardejer
 Engom Sognebibliotek
 Mortensen, Niels Th., Forfatter
 Neergaard, Frode, Kammerherre
 Schou, J., Mejeribestyrer

Erritsø.

Breindahl, Alb., Gaardejer
 Gydesen, Gyde, Gaardejer
 Kromann, Aage, Gartner
 Lassen, Hansine, Frue
 Mikkelsen, Søren, Gartner
 Snoghøj Gymnastikhøjskole
 Sonne, H. W., Ingeniør

Gaarslev.

Larsen, Johs., Uddeler
 Møller, Otto, Godsejer

Gadbjerg.

Bæk-Sørensen, Peter, Gaardejer
 Christensen, Jens, Gaardejer

Juul-Nyholm, O., Sognepræst
 Petersen, Theodor, Gaardejer
 Sørensen, S. Jac., Gaardejer
 Thomsen, Søren, Sogneraad-
 formand

Gauerslund.

Bjerre, P., Gaardejer
 Breth, A. A., Gaardejer
 Bundgaard, Søren
 Clausen, Johs., Sognefoged
 Friis, Ad., Sognepræst
 Haahr, P., Førstelærer
 Gauerslund Sognebibliotek
 Jacobsen, Jes, Gaardejer
 Jensen, Edv., Forstander
 Jensen, H., Blikkenslagermester
 Johansen, N. P., pens. Lærer
 Kjeldsen, B., Ingeniør
 Petersen, A. Kappel, Skole-
 bestyrerinde
 Qvist, Børge, Landbrugskandidat
 Skovlund, Iver, Sadelmager-
 mester
 Søndergaard, Kr., Amsraads-
 medlem
 Sørensen, Henry, Tømrer
 Thomsen, Hans, Graver

Give.

Dinesen, Lærer
 Give Sogns Folkebogsamling
 Jensen, Jens, Landpost
 Jensen, Møller J., Lærer
 Jensen, Staldforpagter
 Lind-Thomsen, Bankbestyrer
 Madsen, Mads, Gaardejer, Kre-
 ditf.-Repræsentant
 Ravn, Skovfoged
 Skov, Løvbjerg, Gaardejer

Givskud.

Givskud Sognebibliotek

Glud-Hjarnø.

Adersen, Alfred, Lærer
 Fenger, F., Sognepræst
 Glud Sognebibliotek
 Knudsen, Søren, Forfatter
 Laursen, A., Uddeler

Grejs-Sindbjerg.

Carlsen, E. P., Proprietær
 Grejs Sognebibliotek
 Jacobsen, Kristian, Gaardejer
 Petersen, Storgaard, Førstelærer
 Sindbjerg Sognebibliotek
 Winther, V., Amtsskolekonsulent

Harte-Bramdrup.

Andersen, Johannes, Skrædder
 Balslev, Vilh., Proprietær
 Geerthsen, Viggo, Gaardejer,
 Sognefoged
 Gildsig, C. F., Fabrikant
 Jensen, Jes, Graver
 Matthiesen, H., Landbrugskand.,
 Bramdrupdam
 Svendsen, Chr., Uddeler
 Winther, Carl, Læge

Hedensted-St. Dalby.

Bitsch, Gaardejer
 Bondesen, V., Apoteker
 Hedensted Sognebibliotek
 Hüttel, H., Direktør
 Jacobsen, Jacob, Gaardejer
 Store Dalby Skoles Bogsamling
 Sørensen, Holger, Købmand

Herslev.

Buhl, C., Proprietær
 Petersen, G., Malermester

Hejls.

Hejls Sognebibliotek
 Krag, Jørgen, fhv. Amsraads-
 medlem
 Skøtt, Niels, Gaardejer

Hornstrup.

Bredballe Sognebibliotek
 Christensen, Søren, Gaardejer
 Didriksen, Gartner
 Hansen, Thorvald, Købmand
 Hauge, Johannes, Gaardejer
 Hornstrup Sognebibliotek
 Jensen, Martin, Gaardejer
 Joost, Wald., Købmand
 Larsen, Knud, Radiotelegrafist

Løfting, E. C. L., Skovrider
 Mathiasen, H., Fiskeeksportør
 Mikkelsen, Ejnar, Arkitekt
 Mikkelsen, Jens Chr.
 Mortensen, Rasmus, Museums-
 inspektør

Petersen, P. J., Førstelærer
 Schou, E. A., Kunstmaler
 Storgaard-Pedersen, Lærer

Hornum.

Jørgensen, Fru Slagtermester

Hover.

Jensen, William, Malermester
 Knudsen, Hans, Købmand
 Lauridsen, L., Førstelærer
 Tams, Rudolph, Møllecejer

Hvejsel.

Andersen, S., Sognepræst
 Hove, K. M., Gartner
 Skovsen, N. K., Gaardejer

Højen.

Buhl, Th., Gaardejer, Spare-
 kassedirektør
 Davidsen, A., Lærer
 Hansen, Smith, Gaardejer
 Jeppesen, O., Lærer
 Pedersen, Anders, Gaardejer

Jelling.

Abrahamsen, G., Arkitekt
 Andersen, Asta, Boghandler
 Christensen, H. C., »Haraldshus«
 Christensen, Michael, Lærer
 Frederiksen, C. J., mag. art.
 Hansen, H. H., Lærer
 Jelling Seminariums Bibliotek
 Jelling Sognebogsamling
 Jørgensen, Kr., Lærer
 Kolind, Anker, Vandmester
 Thomsen, Th. G., Købmand
 Villumsen, Johs., Seminarielærer
 Østergaard, Erik, Revisor

Jerlev.

Christensen, Laurids, Landmand
 Iversen, Henrik, Gaardejer
 Nielsen, Maria, Frøken

Langskov.

Henneberg, Gudmund, Lærer
 Langskov Sognebibliotek
 Therkildsen, Juul, Gaardejer

Lindeballe.

Damborg, Murermester
 Jørgensen, H. Jørgen, Gaardejer
 Kjeldsen, Kristian, Gaardejer
 Søndergaard, Søren, Gaardejer

Løsning.

Kragelund Bibliotek
 Mortensen, Chr., Malermester
 Ovesen, A. Chr., Mejeribestyrer

Nørup.

Andresen, Sune, Højskolefor-
 stander, Forfatter
 Eeg, Andreas S., »Eegelykke«
 Pedersen, Sig., Sognepræst

Pjedsted.

Mikkelsen, N. Kjær, Gaardejer
 Olesen, M., Konsulent
 Ravn, M., Sognepræst
 Sørensen, Abraham, Gaardejer

Raarup.

Wærum-Sørensen, Jens, Stats-
 husmand

Randbøl.

Jacobsen, Jens, Karetmager
 Randbøl Sogns Folkebogsamling
 Sørensen, Aksel, Kunstmaler
 Thomsen, Arne, Læge

Ringive.

Hedegaard, P., Husmand
 Jensen, Georg, Vejmand
 Jensen, J., Centralbestyrer
 Jensen, Jes, Gaardejer
 Ottosen, Rentier

Skibet.

Hess, C. E., cand. polyt., Godsejer
 Søgaard, Jens, Maler

Skjold.

Fausing, Karl, Forstander

Skærup.

Clausen, Johs., Gaardejer
 Hansen, M. Møller, Gaardejer
 Holt, Th. N., pens. Lærer
 Schousbo, Klaus Fog, Skovrider
 Sørensen, Johs., Gaardejer

Smidstrup.

Andersen, J. Aamand, Gaardejer
 Birkebæk, Kroejer
 Bjerre, Chr., Kirkebetjent
 Bjerre, S. C., Uddeler
 Borgholm, Mejeriforpagter
 Buhl, P., Gaardejer
 Elkiær, P., Proprietær
 Hansen, Magnus, Gaardejer
 Johansen, J. M., Gaardejer
 Ladegaard, Niels, Gaardejer
 Mikkelsen, Niels, Gaardejer
 Rosenløwe, Johs., Sognepræst
 Simonsen, Carl, Gaardejer
 Skjøde, Hans, Sparekassebestyrer
 Smidstrup Sognebibliotek
 Smith, Hans, Gaardejer
 Sørensen, Aage, Gaardejer
 Sørensen, Abraham, Gaardejer
 Thomasen, P., Købmand

Stouby.

Bech, Jens, Gaardejer
 Hald, Otto, Gaardejer

Sønder Bjært.

Ellebæk, J., Læge
 Juhl, O., Proprietær
 Juhl, P. Uldall, Gaardejer
 Juhl, R. P., Inspektør
 Juhl, V. U., Lærer
 Lind, J., Proprietær
 Lind, Lauritz, Proprietær
 Rosenlund, Chr., Bager
 Sdr. Bjært Sogns Bibliotek
 Sevelsted, Chr., Proprietær
 Sørensen, K., Dyrslæge
 Thomsen, M., Proprietær

Sdr. Omme.

Madsen, Thorvald, Gaardejer
 Statens Arbejdshus
 Sdr. Omme Sognebibliotek

Sdr. Stenderup.

Bech, I., Proprietær
 Bjerg, C., Proprietær
 Hansen, E., Proprietær
 Juhl, Laurits, Gaardejer
 Juhl, O., Proprietær
 Nielsen, Th. Skovsgaard,
 Inspektør
 Sdr. Stenderup Sogns Bibliotek

Taps.

Sørensen, J. E., Gaardejer

Taufov.

Christensen, C. G., Distriktschef
 Fischer, P., Læge
 Hansen, Bertel, Gaardejer
 Ludvigsen, Købmand
 Taulov Bibliotek

Thyregod.

Søndergaard, Johs., Gaardejer
 Thyregod Sognebibliotek

Uldum.

Rasmussen, S. Rønsholt, Lærer
 Uldum Bibliotek
 Vig, Johs. Laursen, Højskole-
 forstander

Ullerup.

Nielsen, Frands W., Gaardejer

Urlev-Stenderup.

Mikkelsen, E., Kæmner
 Urlev-Stenderup Sognebogs-
 ling

Vejlby.

Grauslund, Th., Gaardejer
 Pagh, Jens, Gaardejer
 Rasmussen, Severin, Husmand

Vejstrup.

Sørensen, Abel, Møbelsnedker

Vester.

Vester Sognebibliotek

Vester Nebel.

Jensen, Joh., Installatør

Vilstrup.

Rasmussen, K. A. Boje, Forstander

Vinding. Axø, H. Kj., Skoleinspektør
Jensen, Frode, Sognepræst
Nielsen, Andreas, Sognefoged**Viuf.**Alminde, Ib, Lærer
Christensen, Thorvald, Gaardejer
Gadegaard Sørensen, Mejeribestyrer
Petersen, Peter, Slagtermester
Schmidt, Gunnar, Læge**Vonsild.**Andersen, P., Møller
Barsøe Christensen, Skrædder
Dinesen, Kioskejer
Hansen, H. L., Tømrermester
Holm, H. P., Gaardejer
Vyff, Kristian, Gaardejer**Ødis.**Andersen, M., Førstelærer
Clausen, Hans, Proprietær
Dahl, Johanne, Lærerinde**Ødsted.**Buhl, Søren, Gaardejer
Christensen, K. V., Læge
Petersen, Oluf, Gaardejer
Ødsted Sognebibliotek**Ørum-Daugaard.**Fenger-Eriksen, K., fhv. Sognepræst
Sognebiblioteket i Daugaard
Sognebiblioteket i Ørum.**Øster Nykirke.**Andersen, Chr. Stefan, Lærer
Kollemorten Bibliotek
Laursen, Lærer
Steffensen, P., Gaardejer**Øster Snede.**Nikolajsen, P., Lærer
Sørensen, Kristian, Rentier**Øster Starup.**Knudsen, Bendikt, Aagaard
Cementstøberi
Meyer, Andr., Gaardejer
Petersen, Møller
Sørensen, J., Gaardejer
Thomsen, Th., Snedkermester**Medlemmer udenfor Vejle Amt.**Aaskov, F. H., Skovrider,
Grindsted
Andersen, A. C., Realskolebest.,
Vamdrup
Andersen, C., Sparekassedirektør,
Hillerød
Andersen, Rich., Præst, Askov
Baungard, J. C., Kommunalærer,
Horsens
Berring, C. J., Direktør, København
Berthelsen, Jørgen, Revisor,
Præstemosen 65, Hvidovre
Bjerre, N. P., Lærer, Tharup, Lou
Borch, E., Overingeniør, København
Bredsted, Aage, Overbibliotekar,
Aarhus
Bro, Vagn, Politimester, Køge
Brøndsted, Niels, Postmester,
København
Buch, Aage, Overtrafikassistent,
Skive
Centralbiblioteket i Esbjerg
Centralbiblioteket i Odense
Christensen, H. Østergaard, Lærer,
Højlund pr. Skanderborg
Christensen, K. Vibe, Sagfører,
Nakskov
Christensen, N. C., Lærer, Sdr.
Felding
Dahl, Aage, Sognepræst, Horsens
Damgaard-Thomsen, Murer-
mester, Horsens
Dansk Folkemindesamling, København

- Det kgl. Bibliotek, København
 Det nordjyske Landsbibliotek,
 Aalborg
 Dyggve, Ejnar, Arkitekt, Dr. phil.,
 København
 Egge, Carl, Grosserer, København
 Erhvervsarkivet i Aarhus
 Faldborg, H. A., Civilingeniør,
 København
 Frederiksberg Kommunebiblio-
 teker, København
 Fries, Jørgen, Apoteker, Vor-
 dingborg
 Fængselsafdelingen, Kærshoved-
 gaard pr. Ikast
 Griis, H. K., Ekspeditions-
 sekretær, København
 Grundahl, Fr., Konditor, Holsted
 Haderslev Amts Museum,
 Haderslev
 Hansen, Adolfo, Grosserer,
 Merano, Italien
 Hansen, H. A., Harbel, Liberia,
 West Africa
 Hansen, Kr. Th., Hoven, Tarm
 Hansen, Thomas, Søborg
 Hansen, H. Lund, cand. mag.,
 København
 Horsens Bibliotek
 Horsens Museum
 Hvidtfeldt, J., Landsarkivar,
 Viborg
 Hviid, Morten, Dommerfuldm.,
 Aalborg
 Jacobsen, F. C., København
 Jensen, Anthon, Gaardejer,
 Jordrup
 Johansen, Elise, Frue, København
 Johnsen, Peder, Plovslund,
 Billund.
 Juhl, V., Kreditforeningsdirektør,
 fhv. Borgmester, København
 Jæger, Asmus, Lærer, Balle,
 Silkeborg
 Korntved, A. N., Frisørmester,
 København
 Kristensen, S., Skolebestyrer,
 Viborg
 Kyed, N., Sparekassedirektør,
 Herning
 Københavns Kommunebibliotek
 Ladelund Landbrugs- og Mælkeri-
 skoles Bibliotek, Brørup
 Landsarkivet for Sjælland
 Landsarkivet i Viborg
 Landsarkivet for de sønderjyske
 Landsdele, Aabenraa
 Larsen, Hotelejer, Vedersø pr.
 Ulfborg
 Larsen, H. Chr., Redaktør,
 Grindsted
 Lau, Anker, Grosserer, Køben-
 havn
 Lauridsen, S. L., Ringkøbing
 Lemvig Centralbibliotek
 Lindegaard, M. C., Biskop, Ribe
 Løkkegaard, M., Aktuar, Holte
 Løwe-Jensen, Stationsforstander,
 Gesten
 Mangurten, A., cand. mag., Kø-
 bhavn
 Marschall, J., Bibliotekar, Herlev
 Matthiessen, Hugo, Magister,
 København
 Mortensen, B. Møller, Køben-
 havn
 Mortensen, Erling, Redaktions-
 sekretær, København
 Møller, Alfr., Dekorator, Køben-
 havn
 Nationalmuseets II Afd.,
 København
 Nationalmuseets III Afd.,
 København
 Nielsen, Harald, Kontorchef,
 København
 Nordsjællands Centralbibliotek,
 Helsingør
 Nyborg, stud. mag., Aarhus
 Olsen, Karl, Rektor, Viborg
 Oxe, Marie, Apoteker, Københ.
 Petersen, Kirsten, Fru,
 Sandby St.
 Petersen, L., Stationsforstander,
 Brabrand
 Petersen, Laur., Grosserer,
 København.
 Poulsen, Ravn, Mejeribestyrer,
 Slagelse
 Rasmussen, Axel, Købmand,
 Horsens
 Rasmussen, Th., Lærer, Horsens

Rigsarkivet, København
Rosendal, Erik, Ekspeditions-
sekretær, København
Roskilde Bibliotek
Rudbeck, C., Dommer, Horsens
Rude, Axel, Journalist, Aalborg
Sestoft, Th., Tandlæge, Kalund-
borg
Silkeborg Bibliotek
Skov, N., Godsejer, Over-Jerstal
Statsbiblioteket i Aarhus
Sundbo, Arne, Borgmester, Valby
Svendborg By og Amts Bibliotek

Sønderjydske Landsbibliotek,
Aabenraa
Sørensen, A., Kontorass.,
København
Sørensen, J. P., Stationsmester,
Løgstrup
Vebæk, Chr. L., Museumsinspek-
tør, Søborg.
Videriksen, P., Apoteker, Vester-
borg
Væрге, Eva, Frue, Skamby
Zinndorff, J. M., Overassistent,
København

VEJLE AMTS HISTORISKE SAMFUND

Driftsregnskab fra 1. April 1954 til 31. Marts 1955.

Indtægter:

Medlemsbidrag.....	3473,75
Livsvarigt Medlem.....	75,00

Bidrag fra Stat og Kommuner:

Undervisningsministeriet.....	700,00
Vejle Amt.....	100,00
Fredericia Byraad.....	50,00
Fredericia Havn.....	100,00
Kolding Byraad.....	100,00
Kolding Havn.....	50,00
Vejle Byraad.....	150,00
	<u>1250,00</u>

Sognekommuner:

Taps.....	10,00
Nørup.....	10,00
Vinding.....	15,00
Skjold.....	10,00
Thyregod.....	10,00
Tyrsted-Uth.....	15,00
Egtved.....	15,00
Gauerslund.....	25,00
Brande.....	25,00
Randbøl.....	10,00
Bjært.....	10,00
Dalby.....	10,00
Ødis.....	10,00
Viuf.....	10,00
Give.....	10,00
Skibet.....	15,00
Sdr. Stenderup.....	20,00
Pjedsted.....	10,00
Hatting-Thorsted.....	10,00
Harte-Nr. Bramdrup.....	10,00
Hover.....	25,00
Øster Starup.....	15,00
Hornstrup.....	10,00
Glud-Hjarnø.....	10,00
Barrit-Vrigsted.....	50,00
Ringive.....	10,00
Vejstrup.....	10,00
	<u>390,00</u>

At overføre... 5188,75

Overført... 5188,75

Bidrag fra Banker og Sparekasser:

Kolding Folkebank	50,00	
Kolding Laane-og Discontokasse	50,00	
Veile Byes og Amts Sparekasse	50,00	
A/S Vejle Bank	<u>100,00</u>	250,00

Andre Indtægter:

Salg af Aarbøger	254,50	
Rente af Obligationer	416,21	
Rente af Indlaan og Giro-Konto	21,58	
Refusion af udlagt Porto	860,29	
Andre Refusioner	47,32	
Entreindtægt	413,00	
Den Hielmstjerne-Rosencroneske Stiftelse	<u>1000,00</u>	3012,90
Kassebeholdning overført fra 1953—54		<u>1040,78</u>
		<u>Ialt Kr. 9492,43</u>

Udgifter:

Udgivelse af Aarbogen	4097,60	
Udsendelse af Aarbogen	686,35	
Aarsmøde	631,50	
Bestyrelsesmøder og Repræsentation	376,65	
Arkiv og Inventar	30,40	
Tryksager	29,00	
Kontorudgifter	58,70	
Andre uforudsete Udgifter	155,75	
Administration	74,16	
Portoudlæg	<u>152,95</u>	
		6293,06
Kassebeholdning at overføre til 1955—56		<u>3199,37</u>
		<u>Ialt Kr. 9492,43</u>

Status.*Aktiver:*

Jens Holms Legat	10000,00
Jens Buchs Legat	500,00
Beholdning af Aarbøger	3000,00
Kontant Beholdning	<u>3199,37</u>
	<u>Kr. 16699,37</u>

Passiver:

Legater	10500,00
Kapital	<u>6199,37</u>
	<u>Kr. 16699,37</u>

Fredericia, den 31. Marts 1955.

H. C. F. Hansen.

Grundfondens Regnskab fra 1. April 1954 til 31. Marts 1955.**Indtægter:**

Beholdning fra 1953—54	10500,00
Obligationsrenter	407,00
Sparekasserenter	9,21
	<u>Kr. 10916,21</u>

Udgifter:

Overført til Driftsregnskabet 1954—55	416,21
Beholdning at overføre til 1955—56	10500,00
	<u>Kr. 10916,21</u>

Specifikation af Beholdningen:

Jens Holms Legat, Obligationer	10000,00
Jens Buchs Legat, Obligationer	500,00
	<u>Ialt Kr. 10500,00</u>

Fredericia, den 31. Marts 1955.

H. C. F. Hansen.

Regnskabet revideret og fundet rigtigt. Kassen er afstemt. Alle Bilag tilstede.

Den 25. Maj 1955.

J. H. Baagøe. E. Gade.

MEDDELELSE

TIL MEDLEMMERNE

Ældre Aargange af Vejle Amts Aarbog kan faas ved Henvendelse til Vejle Amts historiske Samfund, Ekspeditionen: Organist H. C. F. Hansen, 6. Julivej 58, Fredericia.
Pris pr. Aargang 1905—1940: 3,00 Kr. (Ikke-Medlemmer Bogladepris 4,00 Kr.). 1941—49: 4,00 Kr. pr. Aarg. (Ikke-Medl. Bogladepris 5,00 Kr.). 1950—54: 5,00 Kr. (Bogladepris 8,00 Kr.). Ved Forsendelse tillægges Forsendelsesomkostninger.
Udsolgt er: Aargang 1905, 1917 1. Halvbind, 1918 1. Halvbind, 1919, 1923 1. Halvbind og 1934 1. Halvbind.

Desuden sælges følgende Bøger:

	Medl.	Ikke-Medl.
Eliassen, P.: Historiske Strejftog i Kolding og Omegn. En Hjemstavnsbog. 1923. 312 S.	5,00 Kr.	6,00 Kr.
Hansen, Marius: Tirsbæk Gods og Ejere 1421—1921. Vejle Amts Aarbog 1923, I. 277 S.	6,00 -	7,00 -
Mortensen, Rasmus: Jysk Jærn. Undersøgelser vedrørende den gamle Jærnudvinding af Myremalm. 1940. 137 S.	6,00 -	7,00 -
Vejle Amt. En Hjemstavnsbog. Vejle Amts Aarbog 1934 1. Halvbind. (2. Halvbind udsolgt)	3,00 -	3,50 -
Abitz og Bredsted: Litte Vba Mus kontor 46.4 Vejle Amt		fag
Ved samlet Køb af al Vejle Amts årbog (Ikke-Medl. 3,00 Kr 1955 kommende.		

Bliv Abonnent paa
Fællesforenings Tidsskrift

3317855876

Vejle Byhistoriske Arkiv

3317855876

VEJLE AMTS AARBOG

som kan købes i Boghandelen, udsendes til Medlemmerne af Vejle Amts historiske Samfund. Medlemsbidraget er **5 Kr.** aarlig plus Omkostninger ved Aarbogens Forsendelse.

Kontingenter for livsvarige Medlemmer er 100 Kr., dog for Institutioner 150 Kr.

Indmeldelser i Samfundet bedes sendt til et af Bestyrelsens Medlemmer eller direkte til Kassereren, Organist H. C. F. Hansen, Fredericia. Telefon 1115.

SAMFUNDETS BESTYRELSE:

Amtmand A. M. Wamberg, Vejle.

Formand.

Apoteker Arnold Hansen, Kolding.

Næstformand, Medlem af Redaktionsudvalget.

Amtslæge, Dr. med. Jakob Jakobsen, Vejle.

Redaktør af Aarbogen.

Organist H. C. F. Hansen, Fredericia.

Kasserer.

Landinspektør Axel Johansen, Kolding.

Sekretær og midlertidig Arkivar.

Direktør Harald Hess, Vejle.

Grdr., Sogneraadform. R. P. Østergaard-Hansen,

Skulsballe pr. Vrigsted.

Maskinmester Edv. Nissen, Fredericia.

Amtsforvalter Jørgen Swane, Vejle.

Medlem af Redaktionsudvalget.

Museumsinspektør, Magister Sigvard Skov, Kolding.

Gaardejer Kristian Vyff, Vonsild.

KONRAD JØRGENSENS BOGTRYKKERI . KOLDING